

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ПЕДАГОГІКА

Методичні вказівки

до вивчення освітньої компоненти

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю

015 «Професійна освіта»

Київ 2024

УДК 37

П86

Укладач Ю. С. Красильник, канд. пед. наук, доцент

Рецензент М. В. Руденко, канд. пед. наук, доцент

Відповідальний за випуск К. І. Почка, д-р техн. наук,
професор

*Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти,
протокол № 10 від 7 лютого 2024 року.*

Педагогіка : методичні вказівки до вивчення освітньої
П86 компоненти / уклад. Ю. С. Красильник. – Київ : КНУБА, 2024. –
100 с.

Містить вимоги щодо підготовки до практичних занять та самостійної підготовки, змістові модулі, ключові слова тем, літературу для самостійної підготовки, а також вимоги до виконання і оформлення індивідуальних завдань (рефератів).

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

© КНУБА, 2024

Зміст

Передмова	4
Загальні положення	5
Методичні рекомендації щодо підготовки і проведення практичних занять.....	7
Організація індивідуальної самостійної роботи студентів.....	9
Практичні заняття з освітньої компоненти «Педагогіка».....	10
Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних завдань (рефератів).....	80
Тематика індивідуальних завдань (рефератів).....	86
Основні питання до екзамену з освітньої компоненти «Педагогіка».....	88
Список джерел	90

ПЕРЕДМОВА

Зростання технологічних та економічних вимог сучасного ринку праці актуалізує потребу в професіоналах, які володіють спеціалізованими компетентностями у сфері професійної освіти. Реалізація завдань професійної підготовки в умовах закладу професійної (професійно-технічної) освіти з охопленням усіх складових формального, неформального та інформального навчання залежить від рівня освітнього лідерства випускників – бакалаврів за спеціальністю 015 «Професійна освіта», здатних до самоосвіти та саморозвитку, критичного мислення, ефективного використання набутих аналітичних, прогностичних, проєктивних, рефлексивних, організаторсько-комунікативних та предметно-практичних вмінь.

Отже у змісті методичних вказівок до вивчення освітньої компоненти «Педагогіка» особливу увагу приділено основним питанням педагогічної діяльності, формуванню та розвитку психолого-педагогічних компетентностей, ініціативності, здатності генерувати, оцінювати ідеї та проєктувати технології їх реалізації. Окрім того, проблеми, пов'язані з післявоєнним відродженням України, без сумніву, знаходяться в площині розвитку у майбутніх педагогів професійного навчання можливостей раціонально використовувати наявні освітні ресурси, креативності, усвідомлення відповідальності за педагогічні рішення, результативності дій у розв'язанні проблемних ситуацій, прагнення постійно розширювати сферу спільної освітньої діяльності і послідовності у досягненні свідомо поставленої педагогічної мети. Повоєнна Україна потребуватиме від професіоналів в системі професійної освіти працездатності, саморегуляції, нестандартного мислення, готовності працювати в умовах системної реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Визначено методичні основи проведення практичних занять в умовах змішаного навчання, подано характеристику індивідуальних завдань та вимоги щодо їх виконання, акцентовано на необхідності дотримання здобувачами вищої освіти норм академічної доброчесності.

Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<http://org2.knuba.edu.ua>).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» [23] встановлює перелік загальних та професійних компетентностей педагога професійного навчання, а саме: здатність адаптуватися до умов освітнього середовища, здатність до академічної та професійної мобільності, нести персональну відповідальність за результати прийняття професійних рішень, до комунікацій у межах професійної діяльності, здатність ефективно управляти робочим часом, виявляти лідерські якості, виконувати звичні професійні дії ефективнішим способом, діяти в нестандартних ситуаціях, працювати в команді, запобігати конфліктним ситуаціям, саморозвиватися і самовдосконалюватися. Саме компетентнісний підхід спонукає до системного викладу теоретичних, методичних і практичних основ педагогіки, адже у сучасних умовах модернізаційних змін важливого значення набуває підвищення ефективності освітньої діяльності, яка має ґрунтуватися на досягненнях психології, педагогіки, філософії освіти, перспективному освітньому досвіді. Отже, законодавчо-правова база, освітні тренди щодо гуманізації змісту, методів і форм освітнього процесу, орієнтація на вияв індивідуальності кожного здобувача вищої освіти визначають компонентом освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» освітню компоненту «Педагогіка».

Метою викладання освітньої компоненти «Педагогіка» є формування у здобувачів вищої освіти системи психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність майбутнього педагога професійного навчання успішно здійснювати освітню діяльність.

Завданнями освітньої компоненти є: надання здобувачам вищої освіти системи теоретичних та методичних педагогічних знань; розвиток їх педагогічної компетентності; вироблення практичних вмінь та навичок використання у майбутній професійній діяльності інноваційних освітніх технологій; формування компетентностей, пов'язаних з професійним саморозвитком.

Компетентності здобувачів вищої освіти, що формуються в результаті засвоєння змісту освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	
К 07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
Спеціальні (фахові) компетентності	
К 12	Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.
К 13	Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.
К 14	Здатність керувати навчальними/розвивальними проєктами.
К 15	Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.
К 17	Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.
К 20	Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.
К 26	Здатність забезпечити якість освіти і управління діяльністю закладу освіти, відповідно до спеціалізації.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПР 02	Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).
ПР 03	Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.
ПР 10	Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.
ПР 11	Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проєктувати і реалізувати навчальні/розвивальні проєкти.
ПР 13	Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.
ПР 14	Володіти навичками стимулювання пізнавального інтересу, мотивації до навчання, професійного самовизначення та саморозвитку здобувачів освіти.

Науково-теоретичними засадами вивчення дисципліни складають основні положення теорії, методики і практики функціонування освітньої сфери, фундаментальні, загальнонаукові та конкретнонаукові методологічні основи педагогіки. Освітня компонента вивчається у тісному взаємозв'язку з дисциплінами «Філософія», «Психологія» та ін. Вивчення змісту освітньої компоненти передбачає самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Її

результати контролюються і оцінюються під час проведення всіх видів навчальних занять. Під час вивчення змісту освітньої компоненти застосовуються такі види навчальної роботи, як лекції, практичні заняття, індивідуальні завдання, консультації, екзамен, а також самостійна робота студентів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття (*лат. practicos – діяльний*) – це форма навчального заняття, під час якого викладач організовує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни й формує навички та уміння їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання визначених завдань. Перелік тем практичних занять визначається навчальною робочою програмою освітньої компоненти «Педагогіка». Метою практичних занять є таке: закріплення знань шляхом повторення лекційного матеріалу, його конкретизації і розширення; розвиток здатності самостійно використовувати отримані знання для здійснення практичних дій; опанування навичками та вміннями самостійного вирішення навчально-методичних та науково-практичних питань; інтеграція знань у певну систему та формування визначених компетентностей.

Структура практичного заняття включає проведення контролю знань, навичок та умінь здобувачів вищої освіти; постановку загальної проблеми та її обговорення; виконання практичних завдань, їх перевірку та оцінювання; надання студентам завдань самостійної роботи. З метою реалізації мети практичного заняття попередньо готується необхідний методичний матеріал – тести для визначення рівня оволодіння відповідними теоретичними положеннями та набір практичних завдань різного ступеня складності (репродуктивні, частково-пошукові, творчі).

Основними формами організаційної роботи на практичних заняттях можуть бути: фронтальна, за якої студенти одночасно виконують певну практичну роботу; в такому разі наявний єдиний план й однакова послідовність дій для всієї групи; групова, коли студенти, поділені на підгрупи, виконують визначені за тематикою,

змістом і планом практичні роботи; індивідуальна, за якої студенти виконують різні за тематикою, змістом і планом практичні роботи.

Робота над змістом навчальної теми включає опрацювання теоретичних питань; завдань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури та пошук додаткової інформації; систематизацію вивченого матеріалу тощо. Таким чином, рекомендованою методикою організації та проведення практичного заняття може бути попередня підготовка – вивчення студентами теоретичного матеріалу самостійно та ознайомлення з інструктивними матеріалами для усвідомлення завдань; консультування студентів; проведення попереднього контролю як допуску до виконання конкретної практичної роботи; виконання студентами завдань згідно з тематикою – опрацювання, узагальнення отриманих результатів та оформлення звіту; контроль й оцінювання викладачем результату роботи студента. Порядок обліку і контролю на практичному занятті такі: контроль теоретичної підготовки, контроль самостійності під час виконання практичних завдань, контроль за виконанням звіту, оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності кожного студента. Порядок контролю виконання завдань для самостійної роботи студентів такий – конспект опрацьованих теоретичних питань та практичних завдань.

Практичні заняття, які проводяться дистанційно, повною мірою мають забезпечити відпрацювання навичок та умінь студентів, формування та розвиток професійної компетентності, що ґрунтується на теоретичній основі, розвиток логічного мислення, вміння аналізувати явища, узагальнювати факти, сприяти регулярній і планомірній самостійній роботі. Існує декілька варіантів організації практичних занять у дистанційному режимі: офлайн – викладач ставить завдання (електронною поштою, в електронному вигляді: HTML-сторінка, документ у форматі PDF, що розміщений у мережі Інтернет), попередньо повідомивши про вимоги до звіту, а студент надсилає виконану роботу у вигляді звіту (код програми, графічні чи текстові матеріали тощо); онлайн – студенти і викладач синхронно присутні у чаті (відеочаті), повідомляються завдання, студенти його виконують, спілкуючись між собою та з викладачем, презентують

результати роботи. Ефективність практичного заняття значною мірою залежить від здійснення диференційованого підходу, забезпечення прямого (планування, спеціальне конструювання завдань, контроль) і опосередкованого (вплив на мотивацію, настанови, перспективи студента) керівництва навчально-пізнавальною діяльністю.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, під час якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Навчальний час, відведений для СРС, визначається навчальним планом з урахуванням специфіки та змісту навчальної дисципліни, її місця, значення і мети в реалізації освітньої програми. Зміст СРС визначається навчальною робочою програмою освітньої компоненти «Педагогіка», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. У ході самостійної роботи студент засвоює теоретичний матеріал, що вивчається; закріплює знання теоретичного матеріалу, використовуючи необхідний інструментарій (вирішення завдань, виконання індивідуальних завдань (рефератів), тестів для самоперевірки); застосовує отримані знання і практичні навички для аналізу ситуацій і вироблення правильного рішення (аналіз конкретних ситуацій, розробка проєктів). Базова самостійна робота забезпечує підготовку студента до аудиторних занять і контрольних заходів (опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури, вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання, підготовка до практичних занять, систематизація вивченого матеріалу перед заліком тощо). Додаткова самостійна робота спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних навичок (підготовка до участі в наукових конференціях, олімпіадах, розробка тем студентських наукових робіт тощо).

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, а саме: інформаційними ресурсами (довідники, підручники, навчальні (навчально-методичні) посібники, методичні

вказівки, переліки тестових питань), консультаціями викладача, бібліотечними фондами, перевіркою конспектів тем занять тощо. Контроль самостійної роботи і оцінка її результатів включає: самоконтроль і самооцінку студента, контроль і оцінку викладача, проведення екзамену, перевірку завдань самостійної роботи, захист реферату та інше.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПЕДАГОГІКА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. «Загальні основи педагогіки»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Основні педагогічні поняття та категорії (2 год)

Теоретичні питання

1. Об'єкт та предмет педагогіки.
2. Основні категорії педагогіки. Галузі педагогіки.

Основні поняття

Педагогіка, система педагогічних наук, загальна педагогіка, історія педагогіки, андрагогіка, об'єкт педагогіки, предмет педагогіки, завдання педагогіки, функції педагогіки, педагогічна категорія, педагогічна ідея, педагогічна концепція, педагогічна парадигма, педагогічна компетентність, галузі педагогічної науки, педагогічне дослідження, методи педагогічного дослідження, етапи науково-педагогічного дослідження, виховання, самовиховання, формування особистості, освіта, самоосвіта, освітній процес, навчання, розвиток, психологічна підготовка, самоудосконалення, методологічні основи педагогіки, структура педагогічної науки, міжпредметні зв'язки.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацюйте теоретичні питання. Розкрийте зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - методологічні основи педагогіки;
 - основні етапи розвитку педагогіки;
 - зв'язок педагогіки з іншими науками;
 - логіка (етапи) педагогічного дослідження.

Практикум

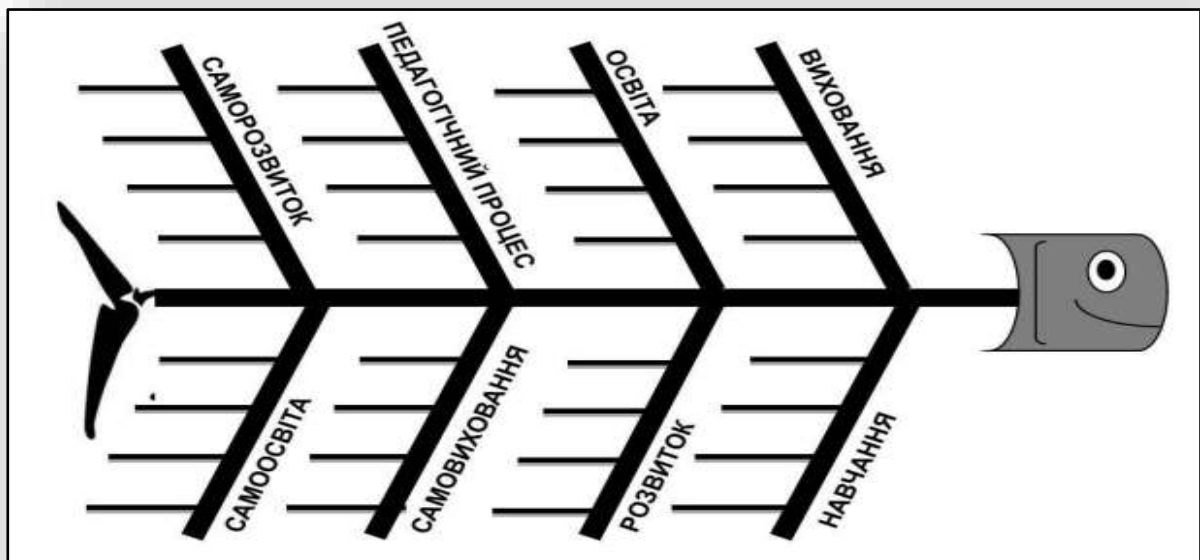
Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Моделювання педагогічної ситуації «Моє педагогічне кредо». (Презентація).

Завдання 3. Презентація результатів самотестування:

- тест «Тип характеру» [65, с. 147–148];
- методика виявлення і оцінки індивідуально-типологічних властивостей особистості [81, с. 32–47].

Завдання 4. Скласти діаграму Ішикави (відома як діаграма «риб'ячої кістки», або «причинно-наслідкова» діаграма) «Основні категорії педагогіки».

Завдання 5. Заповніть таблицю, окресливши загальне та відмінне в поняттях «виховання», «розвиток», «формування».

Поняття педагогіки	Загальне в поняттях	Відмінне в поняттях
Виховання		
Розвиток		
Формування		

Завдання 6. На основі вивчення джерел проаналізуйте процес становлення та розвиток основних компонентів науково-педагогічних знань. (Заповніть таблицю).

Етапи становлення науково-педагогічних знань	Головні компоненти педагогічних знань, які набули розвитку	Основні педагогічні поняття
I етап – донауковий		
II етап – концептуальний		
III етап – системний		

Завдання 7. Зробіть аналіз змісту фахової статті з педагогіки за темою практичного заняття. (*Презентація*).

Завдання 8. У чому змістова відмінність між об'єктом і предметом педагогіки? Як вона відображається у визначеннях основних педагогічних категорій? (*Повідомлення*).

Завдання 9. Костянтин Ушинський наголошував, що педагогіка – не наука, а мистецтво, – найширше, складне, найвище і найнеобхідніше з усіх мистецтв. У чому, на вашу думку, полягає сутність педагогіки як науки та мистецтва? (*Повідомлення*).

Завдання 10. Оцініть вплив зв'язків педагогіки з іншими науками для сучасного етапу розвитку педагогіки. (*Доповідь*).

Завдання 11. Науковий статус педагогіки довгий час брався під сумнів. У передмові до своєї книги «Людина як предмет виховання» (1867 р.) К. Ушинський підкреслював, що педагогіка «... не є зібранням положень науки, а тільки зібранням правил виховної діяльності». І далі: «Педагогіка – не наука, а мистецтво: найбільш широке, складне, найвище і найнеобхідніше з усіх мистецтв». Педагогіка є наукою чи мистецтвом? (*Презентація*).

Завдання 12. Зробіть самооцінку розвитку гностичних, проєктувальних, конструктивних, комунікативних, організаторських вмінь на основі поданих нижче критеріїв за п'ятибальною шкалою оцінювання, де: 5 – володіння уміннями на високому, 4 – достатньому, 3 – середньому, 2 – низькому рівні, 1 – дане уміння не сформоване. Це дасть змогу краще усвідомити свої недоліки, прогалини, невикористані резерви з метою подальшого вдосконалення власної професійно-педагогічної підготовки.

Гностичні вміння: 1. Аналізувати педагогічну літературу з метою осмислення різних теоретико-методологічних підходів до побудови освітнього процесу. 2. Орієнтуватися у змісті концептуальних

педагогічних підходах. 3. Вивчати педагогічні закони, закономірності для усвідомлення об'єктивних зв'язків між педагогічними явищами та процесами. 4. Аналізувати педагогічні категорії різного рівня узагальнення. 5. Аналізувати міжпредметні зв'язки педагогіки з іншими науками.

Проектувальні вміння: 1. Визначати конкретні підходи до побудови освітнього процесу, спираючись на загальні теоретико-методологічні підходи в педагогіці. 2. Визначати основні завдання педагогіки. 3. Усвідомлювати тенденції розвитку сучасної педагогіки, ґрунтуючись на кращих світових та національних здобутках педагогіки.

Конструктивні вміння: 1. Конструювати зміст педагогічних понять на основі вивчення педагогічної літератури. 2. Виділяти основні категорійні ознаки педагогічних понять. 3. Визначати зміст понять в ході аналізу педагогічної літератури.

Комунікативні вміння: 1. Формувати власну оцінку змісту педагогічних концепцій і теорій та її оприлюднення. 2. Використовувати основні категорії та поняття педагогіки для аналізу педагогічних ситуацій. 3. Переконливо і толерантно аргументувати власні судження на основі понять педагогіки. 4. Викладати власні думки чітко, логічно, переконливо та емоційно.

Організаторські вміння: 1. Виявляти проблеми в процесі засвоєння педагогічних знань та визначати шляхи їх удосконалення. 2. Володіти різними способами розумової діяльності. 3. Виділяти в навчальному матеріалі суттєве. 4. Стимулювати активність у навчально-пізнавальній діяльності.

Завдання 13. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді (*Презентація*). Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. У чому різниця між об'єктом і предметом педагогіки?
2. У чому сутність педагогіки як науки і мистецтва?
3. Яке значення мають зв'язки педагогіки з іншими науками про людину і в чому полягають ці зв'язки?
4. Які основні ознаки характеризують педагогічну категорію «педагогічний закон».

5. Які основні ознаки характеризують педагогічну категорію «педагогічна закономірність».
6. Які основні ознаки характеризують педагогічну категорію «педагогічний принцип».
7. Зміст педагогічної категорії «виховання».
8. Зміст педагогічної категорії «навчання».
9. Зміст педагогічної категорії «розвиток».
10. Істотні ознаки, які характеризують поняття «педагогічна теорія».
11. Істотні ознаки, які характеризують поняття «педагогічна концепція».
12. Істотні ознаки, які характеризують поняття «педагогічна ідея».
13. Особливості категорії «педагогічний процес».
14. Особливості категорії «освіта».
15. Особливості категорії «розвиток особистості».
16. Особливості категорії «формування особистості».
17. Істотні ознаки, які характеризують поняття «управління педагогічним процесом».

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 14. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 26, 27, 35, 36, 43–46, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Характеристика методів науково-педагогічних досліджень (4 год)

Теоретичні питання

1. Теоретичні методи науково-педагогічних досліджень.
2. Емпіричні методи науково-педагогічних досліджень.
3. Математичні методи науково-педагогічних досліджень.

Основні поняття

Методи наукового пізнання, метод, методичний прийом, методика; види теоретичних методів науково-педагогічних досліджень: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація; емпіричні методи дослідження у педагогіці: аналіз документів і продуктів педагогічної діяльності, анкетування, тестування, бесіда, експертна оцінка, інтерв'ю, педагогічне спостереження, метод експерименту; математичні методи науково-педагогічних досліджень: метод вимірювання у педагогічних дослідженнях, величини, які характеризують вибірку, міри зв'язку між змінними (кореляційний аналіз), статистичні гіпотези і критерії, графічний метод відображення результатів дослідження.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - структурні елементи науково-педагогічного дослідження;
 - класифікація методів, що використовуються у науково-педагогічних дослідженнях;

- педагогічний експеримент;
- кількісні методи і проблема їх застосування в педагогіці;
- вимірювальні шкали.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- діагностика інтерактивної спрямованості особистості [64, с. 124–128].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (*Презентація*).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «науково-педагогічне дослідження». (*Заповніть таблицю*).

Автор та його праця	Зміст поняття «науково-педагогічне дослідження»
...	...

Завдання 6. Науково-педагогічне дослідження – це свідомий цілеспрямований пошук шляхів удосконалення педагогічного процесу з використанням наукового апарату на основі багаторівневої методологічної системи. Визначте змістові характеристики основних принципів, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища за відповідним рівнем методології науково-педагогічного дослідження. (*Заповніть таблицю*).

Рівні методології науково-педагогічного дослідження	Основні методологічні принципи
Філософська (фундаментальна) методологія	
Загальнонаукова методологія	
Методологія міждисциплінарних досліджень	
Конкретнонаукова методологія	
Дисциплінарна методологія	
Методи і техніка дослідження (технологічний рівень методології)	

Завдання 7. Визначте групи методів за відповідним рівнем методології науково-педагогічного дослідження. (*Заповніть таблицю*).

Рівні методології науково-педагогічного дослідження	Методи науково-педагогічного дослідження
Філософська (фундаментальна) методологія	
Загальнонаукова методологія	
Методологія міждисциплінарних досліджень	
Конкретнонаукова методологія	
Дисциплінарна методологія	
Методи і техніка дослідження (технологічний рівень методології)	

Завдання 8. «Коло думок»: Напрями пошуку методологічних основ науково-педагогічного дослідження з метою формулювання провідної наукової ідеї, усвідомлення сутності явища (об'єкта, предмета дослідження), встановлення суперечностей, стадій, етапів розвитку (тенденцій) процесу чи явища. (*Доповідь-презентація*).

Завдання 9. Логіка педагогічного дослідження передбачає чітке дотримання послідовності і взаємозв'язку елементів дослідницької роботи. Доповніть визначену логічну послідовність основних елементів дослідницької роботи. (*Заповніть таблицю*).

Послідовність елементів науково-педагогічного дослідження	
1.	Вибір теми, обґрунтування її актуальності і визначення рівня її розробленості; вибір об'єкта, предмета, окреслення мети і завдань дослідження
2.	
3.	Формулювання гіпотези дослідження й теоретичних передумов дослідження, визначення наукового завдання
4.	
5.	Виконання експериментальної роботи
6.	Зіставлення експериментальних даних з практикою
7.	
8.	

Завдання 10. Зробіть характеристику основних науково-педагогічних підходів щодо здійснення процедур дослідницької роботи. (*Заповніть таблицю*).

Науково-педагогічні підходи	Зміст науково-педагогічного підходу
<i>Системно-цілісний</i> (відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а цілісно, у взаємозв'язках елементів системи)	
<i>Культурологічний</i> (сукупність наук про культуру розглядається як методологічна основа, джерело, метод дослідження і проектування змісту)	
<i>Ресурсний</i> (пошук і розвиток потенційних можливостей суб'єкта освітнього процесу, прогнозування освітніх результатів)	
<i>Особистісно-діяльнісний</i> (визначення особистості як продукту соціального розвитку, моральної й інтелектуальної свободи, носія права на повагу і культуру)	
<i>Історико-педагогічний</i> (пошук шляхів еволюції педагогічних явищ, теорій та технологій)	
<i>Акмеологічний</i> (створення необхідних умов для розвитку суб'єктів освіти, досягнення успіху, високих результатів діяльності)	
<i>Компаративістський</i> (порівняння різноманітних освітньо-виховних систем)	
<i>Аксіологічний підхід</i> (врахування етичних, моральних і культурних цінностей як основи, що визначає напрями і мотивованість людського буття, діяльності та вчинків)	
<i>Цивілізаційний підхід</i> (потребує врахування умов природи та організації середовища – суспільного, освітнього, інформаційного тощо – з метою ефективного й оптимального впливу його чинників на формування особистості суб'єктів освіти)	
<i>Синергетичний підхід</i> (дозволяє виявити компоненти та функціональні зв'язки педагогічних систем, процесів та аналізувати здатність учасників освітнього процесу до самоорганізації, активного творчого конструювання багатоваріантної діяльності)	
...	...

Завдання 11. До теоретичних методів науково-педагогічного дослідження зазвичай відносять ті, які наведено на рисунку. Розгляньте їх характеристику. (*Звіт-конспект*).

Завдання 12. Отримана за допомогою емпіричних методів науково-педагогічного дослідження інформація є основою для подальшого теоретичного осмислення. Основні емпіричні методи дослідження зображені на рисунку. Розгляньте їх характеристику. (Звіт-конспект).

Завдання 13. Математична статистика – це сучасна галузь математичної науки, яка займається статистичним описом результатів експериментів і спостережень. Основні методи математичної статистики подані в таблиці. Розгляньте їх характеристику. (Звіт-конспект).

Методи математичної статистики науково-педагогічного дослідження	Характеристика методу математичної статистики дослідження
Метод реєстрації	
Метод рангової оцінки	
Медіана	
Мода	
Дисперсія	
t-критерій Стюдента	
Кореляційний аналіз	
Факторний аналіз	

Завдання 14. «Коло думок»: 1. «Способи презентації експериментального матеріалу педагогічного дослідження: таблиця, графік, діаграма». 2. «Використання конкретних методів математичної статистики в науково-педагогічних дослідженнях». (*Розробити рекомендації*).

Завдання 15. Як вибір статистичного критерію впливає на організацію науково-педагогічного дослідження? (*Повідомлення*).

Завдання 16. Які структурні елементи наукової статті? (*Повідомлення*).

Завдання 17. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*). Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Роль теоретичних методів дослідження у науково-педагогічному дослідженні.
2. Чи існують спільні риси між методом синтезу і методом індукції?
3. У чому подібні та відмінні методи конкретизації та дедукції?
4. Метод моделювання в науково-педагогічних дослідженнях.
5. Метод вивчення документів і результатів освітньої діяльності.
6. Контент-аналіз.
7. Вивчення та узагальнення педагогічного досвіду.
8. Специфіка та види анкетного опитування.
9. Особливості підготовки та проведення інтерв'ю.
10. Методи опитування: бесіда.
11. Тестування в педагогіці.
12. Педагогічний експеримент.
13. Застосування комп'ютерних програм для знаходження статистичних величин і графічного відображення даних.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«Викладач» – оцінює виконання проєкту.

«Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 18. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 35, 36, 47, 53, 54, 58, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Характеристика компонентів педагогічного процесу (4 год)

Теоретичні питання

1. Педагогічний процес як система.
2. Зміст етапів педагогічного процесу.

Основні поняття

Педагогічний процес, педагогічна діяльність, педагогічна ситуація, педагогічне завдання, компоненти педагогічного процесу (цільовий, змістовий, стимуляційно-мотиваційний, процесуальний, методичний, діяльнісний, організаційно-управлінський, контрольно-регулювальний, оцінювальний-результативний), об'єкт та суб'єкт педагогічного процесу, функції педагогічного процесу, суперечності педагогічного процесу, закономірності та принципи педагогічного процесу, етапи педагогічного процесу, форми педагогічного процесу, ефективність педагогічного процесу.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - педагогічний вплив і взаємодія;

- зміст педагогічної діяльності;
- ефективність педагогічного процесу.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми.
(Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- методика вивчення мотивації до успіху [80, с. 99–100];
- тест «Самооцінка» [65, с. 87–90].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «педагогічний процес».
(Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічний процес»
...	...

Завдання 6. Встановіть зміст поняття «педагогічна ситуація».
(Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічна ситуація»
...	...

Завдання 7. Встановіть зміст поняття «педагогічне завдання».
(Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічне завдання»
...	...

Завдання 8. Розкрийте зміст функцій педагогічного процесу.
(Заповніть таблицю).

Функції педагогічного процесу	Автор та його праця	Зміст функції педагогічного процесу
Освітня		
Соціальна		
Навчальна		
Виховна		

Психологічна		
Розвивальна		
Самоудосконалення		
...

Завдання 9. Встановіть об'єктивні суперечності педагогічного процесу. (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Об'єктивні суперечності педагогічного процесу
...	...

Завдання 10. Встановіть суб'єктивні суперечності педагогічного процесу. (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Суб'єктивні суперечності педагогічного процесу
...	...

Завдання 11. Встановіть характеристики компонентів педагогічного процесу. (Заповніть таблицю).

Компоненти педагогічного процесу	Змістова характеристика компонентів педагогічного процесу
Цільовий	
Змістовий	
Операційно-діяльнісний	
Стимулювально-мотиваційний	
Контрольно-регулювальний	
Оцінювально-результативний	

Завдання 12. Визначте зміст етапів педагогічного процесу. (Заповніть таблицю).

Етапи педагогічного процесу	Зміст етапів педагогічного процесу
Аналіз педагогічної ситуації та формулювання педагогічної проблеми	
Проектування кількох варіантів вирішення проблеми і вибір оптимального для конкретної ситуації	
Виконання плану вирішення проблеми, який включає взаємодію, регулювання і коригування перебігу педагогічного процесу на практиці	

Аналіз результатів педагогічного процесу	
--	--

Завдання 13. Встановіть закономірності педагогічного процесу.
(Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Закономірності педагогічного процесу
...	...

Завдання 14. Встановіть принципи педагогічного процесу.
(Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Принципи педагогічного процесу
...	...

Завдання 15. Зробіть характеристику форм педагогічного процесу.
(Заповніть таблицю).

Форми педагогічного процесу	Характеристика форм педагогічного процесу
Навчальні заняття	
Самостійна робота	
Виконання індивідуальних завдань	
Практична підготовка	
Контрольні заходи	

Завдання 16. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*). Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Сутність і структура педагогічного процесу.
2. Суб'єктивні суперечності педагогічного процесу.
3. Педагогічне завдання як основний елемент педагогічного процесу.
4. Зміст педагогічного процесу.
5. Основні форми реалізації педагогічного процесу.
6. Методи реалізації педагогічного процесу.
7. Засоби реалізації педагогічного процесу.
8. Критерії ефективності педагогічного процесу.
9. Організація взаємодії педагогічного процесу із соціальним та природним середовищем.
10. Закономірності педагогічного процесу.
11. Принципи педагогічного процесу.
12. Умови педагогічного процесу.

13. Система внутрішніх зв'язків між компонентами педагогічного процесу.

14. Цільовий компонент педагогічного процесу.

15. Стимуляційно-мотиваційний компонент педагогічного процесу.

16. Процесуальний компонент педагогічного процесу.

17. Методичний компонент педагогічного процесу.

18. Діяльнісний компонент педагогічного процесу.

19. Організаційно-управлінський компонент педагогічного процесу.

20. Контрольно-регулювальний компонент педагогічного процесу.

21. Оцінювально-результативний компонент педагогічного процесу.

22. Етапи педагогічного процесу.

Організація захисту проєкту:

«Автор» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«Опонент» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«Рецензент» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«Викладач» – оцінює виконання проєкту.

«Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 17. «Коло ідей»: «Критерії ефективності педагогічного процесу». (Доповідь-презентація).

Завдання 18. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 25, 28, 35, 36, 43, 46, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Навчально-пізнавальна діяльність як чинник розвитку особистості здобувача освіти (4 год)

Теоретичні питання

1. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
2. Інноваційна педагогічна діяльність як фактор формування та розвитку здобувача освіти.

Основні поняття

Пізнавальні процеси, пізнавальні здібності, пізнавальна самостійність, навчально-пізнавальна діяльність, педагогічна діяльність, учіння, розвиток суб'єктів освітнього процесу, саморозвиток особистості, пізнавальна активність, навчально-пізнавальна діяльність, навчально-пізнавальні мотиви, пізнавальний інтерес, стимули активізації пізнавальної діяльності.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - види навчально-пізнавальної діяльності;
 - умови навчання (самонавчання) (фізичне середовище навчання, інформаційно-технологічне, матеріальне, методичне забезпечення навчання);
 - методики розвитку пізнавальних здібностей.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Конформність» [65, с. 129–132];
- тест «Рівень вольової саморегуляції» [53, с. 144–146].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «розвиток особистості». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «розвиток особистості»
...	...

Завдання 6. Встановіть зміст поняття «саморозвиток особистості». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «саморозвиток особистості»
...	...

Завдання 7. Встановіть зміст поняття «навчально-пізнавальна діяльність». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «навчально-пізнавальна діяльність»
...	...

Завдання 8. Встановіть зміст поняття «учіння». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічна ситуація»
...	...

Завдання 9. Встановіть зміст поняття «пізнавальний інтерес». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «пізнавальний інтерес»
...	...

Завдання 10. Зробіть характеристику пізнавальних процесів психіки особистості. (Заповніть таблицю).

Назва пізнавального процесу	Види пізнавального процесу	Особливості пізнавального процесу
Відчуття – це...		
Сприйняття – це...		
Пам'ять – це...		
Увага – це...		
Мислення – це...		
Мовлення – це...		
Уява – це...		
Уявлення – це...		

Завдання 11. «Коло ідей»: «Фактори, які впливають на розвиток пізнавальних здібностей здобувачів освіти». (Доповідь-презентація).

Завдання 12. Зробіть характеристику різновидів навчальної мотивації. (Заповніть таблицю).

Різновиди навчальної мотивації	Зміст різновидів навчальної мотивації
Мотиви самоосвіти	
Мотиви досягнення успіху	
Мотиви уникнення невдачі	
Мотиви свободи вибору	
Мотиви новизни	
Мотиви проблемності	
Мотиви спільного пошуку	
...	...

Завдання 13. Навчання мусить бути ефективним, цікавим, компетентним. «Конус навчання» Едгара Дейла демонструє здатність здобувачів освіти відтворювати отримані під час навчання знання. Заповніть «Конус навчання». Сподіваємося, що ви доповните яруси власними твердженнями, які зроблять систему удосконалення навчально-пізнавальної діяльності здобувача освіти унікальною! [75]. (Покажіть на схемі).

Завдання 14. Знайдіть відповідність між основними видами самостійної роботи здобувачів освіти та характеристикою навчально-пізнавальної діяльності. (Покажіть стрілками).

Види самостійної роботи здобувачів освіти	Характеристика пізнавальної діяльності здобувачів освіти
Самостійна робота за зразком	Пошуковий характер діяльності, висловлювання власних суджень, висунення гіпотез, самостійне проектування дослідницької роботи, постановка нових проблем
Реконструктивна самостійна робота	Осмислення, вияв головного, застосування правил у різних ситуаціях, наведення власних прикладів, проведення спостережень і дослідів, пошук нових способів вирішення завдання
Творча самостійна робота	Упізнання, розмежування, встановлення схожості, підведення нового факту під уже відоме поняття, проведення дослідів за відомою схемою

Завдання 15. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Навчально-пізнавальна діяльність здобувачів освіти: зміст поняття.
2. Навчально-пізнавальна діяльність здобувачів освіти: основні критерії її оцінювання.
3. Зміст поняття «пізнавальна активність здобувача освіти».
4. Зміст поняття «самостійність здобувача освіти».
5. Зміст поняття «активізація процесу навчання».
6. Пізнавальні потреби здобувачів освіти.
7. Стимули активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
8. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
9. Роль вікового та індивідуального розвитку в навчально-пізнавальній діяльності здобувача освіти.
10. Пізнавальні мотиви здобувачів освіти.
11. Пізнавальні інтереси здобувачів освіти.
12. Фізіологічна готовність здобувача освіти до навчання.
13. Психологічна готовність здобувача освіти до навчання.
14. Особливості діяльності в освітньому процесі.

15. Позитивний особистісний потенціал педагога як чинник навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«*Рефлексія*» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 16. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 34, 53, 59, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Функції професійно-педагогічної діяльності (2 год)

Теоретичні питання

1. Компетентнісний вимір педагогічної діяльності.
2. Характеристика функцій професійно-педагогічної діяльності.

Основні поняття

Педагогічна компетентність, педагогічна діяльність, компоненти педагогічної діяльності: діагностична, орієнтовно-прогностична, конструктивно-проєктуальна, організаційна,

практично-реалізаційна, комунікативно-стимулююча, аналітично-оціночна, дослідницько-творча, компоненти педагогічної компетентності: здійснення освітнього процесу, здійснення самоосвітньої діяльності, здійснення методичної роботи, здійснення дослідно-експериментальної роботи, здійснення моніторингу педагогічної діяльності, проведення профорієнтаційної роботи та підтримка кар'єрного розвитку здобувачів освіти, функції професійно-педагогічної діяльності: діагностична, орієнтаційно-прогностична, конструктивно-проектувальна, організаторська, інформаційно-пояснювальна, комунікативно-стимуляційна, аналітико-оцінна, дослідницько-творча, навчальна, виховна, розвивальна, соціалізації особистості, організаторська, прогностична, культурологічна, управлінська, психотерапевтична, здоров'язберігальна.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - дослідницько-творча діяльність педагога;
 - проведення профорієнтаційної роботи та підтримка кар'єрного розвитку здобувачів освіти;
 - психотерапевтична функція професійно-педагогічної діяльності;
 - здійснення самоосвітньої діяльності.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Вивчення мотивації навчальної діяльності» [79, с. 95–96];
- тест «Методика визначення акцентуацій характеру» (К. Леонгард) [81, с. 47–77].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «педагогічна діяльність». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічна діяльність»
...	...

Завдання 6. Визначте зміст компонентів педагогічної діяльності. (Заповніть таблицю).

Компоненти педагогічної діяльності	Характеристика компонентів педагогічної діяльності
Діагностична	
Орієнтовно-прогностична	
Конструктивно-проектвальна	
Організаційна	
Практично-реалізаційна	
Комунікативно-стимулююча	
Аналітично-оціночна	
Дослідницько-творча	

Завдання 7. Встановіть зміст поняття «компетенція». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «функція методу навчання»
...	...

Завдання 8. Встановіть зміст поняття «педагогічна компетентність». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «педагогічна компетентність»
...	...

Завдання 9. Визначте зміст компонентів педагогічної компетентності. (Заповніть таблицю).

Компоненти педагогічної компетентності	Характеристика компонентів педагогічної компетентності
Здійснення освітнього процесу	
Здійснення самоосвітньої діяльності	

Здійснення методичної роботи	
Здійснення дослідно-експериментальної роботи	
Здійснення моніторингу педагогічної діяльності	
Проведення профорієнтаційної роботи та підтримка кар'єрного розвитку здобувачів освіти	

Завдання 10. Саморегуляційна компетентність – здатність до самоаналізу, усвідомлення та саморозвиток професійних якостей. Процеси саморегуляції розглядаються науковцями як внутрішня цілеспрямована активність людини, яка реалізується за рахунок системної участі різних процесів, явищ та рівнів психіки. Визначте зміст професійної саморегуляції педагога. (*Заповніть таблицю*).

Компоненти професійної саморегуляції педагога	Характеристика компонентів професійно-педагогічної діяльності
<i>Мотиваційний</i> (усвідомлені моральні поняття, загальнокультурні та професійно-педагогічні цінності, які стимулюють соціальну і пізнавальну активність спрямовану на оволодіння професією)	
<i>Рефлексивний</i> (співвіднесення свого досвіду з досвідом інших людей, усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінка та самооцінка, виділення якостей, що сприяють професійному розвитку)	
<i>Емоційно-вольовий</i> (уміння виявляти витримку, емоційно відповідати на запити здобувачів освіти, усвідомлювати власні почуття, регулювати свої стосунки та спілкування)	
<i>Діяльнісний</i> (вміння здійснювати самоаналіз, самоконтроль, самокорекцію поведінки в різних педагогічних ситуаціях, усвідомлювати мету власних дій, оцінювати одержаний результат)	

Завдання 11. Встановіть відповідність між уміннями педагога та їх тлумаченням. (*Заповніть таблицю*).

Уміння педагога		Характеристика умінь
Конструктивні уміння		керування діяльністю групи; ставити вимоги перед здобувачами освіти та організація їх виконання
Організаторські уміння		встановлення і регулювання внутрішньогрупових і міжособистісних стосунків
Комунікативні уміння		організація і керівництво навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів освіти
Дидактичні уміння		постановка і методика вирішення навчальних завдань

Завдання 12. Визначте зміст функцій професійно-педагогічної діяльності. (Заповніть таблицю).

Функції професійно-педагогічної діяльності	Зміст функцій професійно-педагогічної діяльності
Діагностична	
Орієнтаційно-прогностична	
Конструктивно-проектувальна	
Організаторська	
Інформаційно-пояснювальна	
Комунікативно-стимуляційна	
Аналітико-оцінна	
Дослідницько-творча	
Навчальна	
Виховна	
Розвивальна	
Соціалізації особистості	
Організаторська	
Прогностична,	
Культурологічна	
Управлінська	
Психотерапевтична	
Здоров'язберігальна	

Завдання 13. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (Презентація).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Діагностична функція педагогічної діяльності.
2. Орієнтаційно-прогностична функція педагогічної діяльності.
3. Конструктивно-проєктувальна функція педагогічної діяльності.
4. Організаторська функція педагогічної діяльності.
5. Інформаційно-пояснювальна функція педагогічної діяльності.
6. Комунікативно-стимуляційна функція педагогічної діяльності.
7. Аналітико-оцінна функція педагогічної діяльності.
8. Дослідницько-творча функція педагогічної діяльності.
9. Навчальна функція педагогічної діяльності.
10. Виховна функція педагогічної діяльності.
11. Розвивальна функція педагогічної діяльності.
12. Функція соціалізації особистості.
13. Організаторська функція педагогічної діяльності.
14. Прогностична функція педагогічної діяльності.
15. Культурологічна функція педагогічної діяльності.
16. Управлінська функція педагогічної діяльності.
17. Психотерапевтична функція педагогічної діяльності.
18. Здоров'язберігальна функція педагогічної діяльності.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 14. «Коло думок»: «Розвиток педагогічної професії в умовах цифрової трансформації». (Доповідь-презентація).

Завдання 15. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 35, 36, 40, 49, 51, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Етапи розвитку педагогіки в Україні та світі (4 год)

Теоретичні питання

1. Історія розвитку української педагогіки.
2. Історія розвитку зарубіжної педагогіки.

Основні поняття

Виховання, мета виховання, зміст виховання, теорії походження виховання, засоби виховання, народна педагогіка, пам'ятки педагогічної літератури, братські школи, Острозька академія, Києво-Могилянська академія, козацька педагогіка, природовідповідність виховання, народність у вихованні, національне виховання, педагогіка екзистенціалізму, інтеграція в освіті, технократичні концепції формування особистості, неогуманістичні концепції, біхевіоризм, авторитаризм, тьютор.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - теорії походження виховання;
 - освітнє значення давніх українських звичаїв та обрядів;
 - народна педагогіка;
 - головні напрями й засоби виховання у первісному суспільстві;
 - педагогічна думка Київської Русі;
 - розвиток освіти в Галицько-Волинській державі;

- педагогічна думка епохи українського національного Відродження;
- педагогічна система Я. А. Коменського;
- гуманістичні ідеї в педагогічних поглядах Г. Сковороди;
- педагогічні погляди Т. Шевченка;
- внесок К. Ушинського в розвиток педагогіки;
- педагогічна творчість кінця ХІХ–початку ХХ ст.;
- розвиток національної освіти і педагогічної думки в УНР (1917 – 1920 рр.);
- проблеми і тенденції розвитку освіти, школи й педагогіки в Україні у 20 – 90-х роках ХХ ст.;
- реформування освіти й виховання в сучасній Україні;
- особливості розвитку освіти й педагогічних теорій у світі.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Креативність» [78, с. 319–326].

Завдання 3. Схарактеризуйте основні етапи становлення педагогіки. (Заповніть таблицю).

Етапи становлення	Основні компоненти педагогічних знань	Основні педагогічні поняття
...

Завдання 4. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Повідомлення).

Завдання 5. Зробіть порівняльний аналіз системи освіти в Київській Русі та Західній Європі. (Заповніть таблицю).

Освіта в Київській Русі та Західній Європі періоду Середньовіччя		
	Система навчання	Зміст навчання
Київська Русь		
Західна Європа		

Завдання 6. Проаналізуйте сутність та зміст козацького виховання. (Заповніть таблицю).

Система козацького виховання		
Рівень	Мета виховання й освіти	Зміст виховання
...

Завдання 7. Зробіть огляд наукових статей, у яких досліджується педагогічна спадщина К. Ушинського. (Повідомлення).

Завдання 8. Проаналізуйте ідеї національного виховання в педагогічних поглядах І. Франка, М. Драгоманова, Л. Українки, Б. Грінченка, М. Коцюбинського. (Повідомлення).

Завдання 9. Схарактеризуйте види виховного ідеалу за Г. Ващенком [24]. (Заповніть таблицю).

Вид виховного ідеалу	Головні риси
...	...

Завдання 10. На основі педагогічних поглядів і практичного досвіду В. Сухомлинського розробіть рекомендації для педагогів щодо створення ситуації успіху в навчанні й вихованні. (Повідомлення).

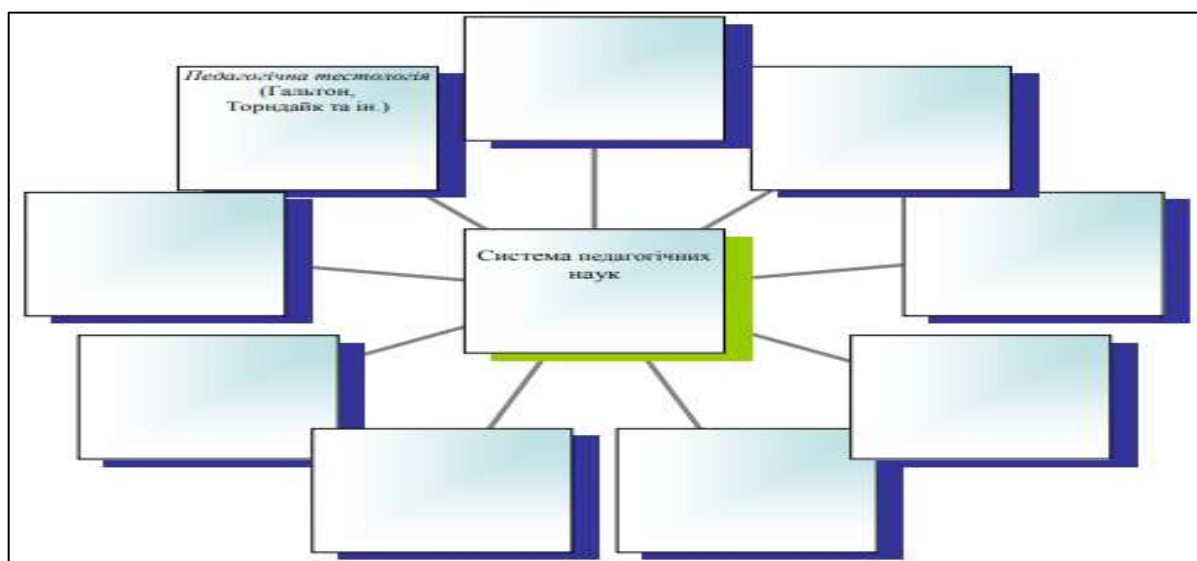
Завдання 11. Проаналізуйте рекомендовану літературу й розробіть хронологічну таблицю «Представники педагогічної думки періоду українського Відродження». (Заповніть таблицю).

Педагог	Роки життя	Педагогічна діяльність та ідеї	Педагогічні праці, дата написання
...

Завдання 12. Зробіть узагальнення педагогічних ідей сучасних зарубіжних науковців. (Заповніть таблицю).

Науковець	Напрямок у сучасній педагогіці	Педагогічні ідеї	Зв'язок з іншими науками
...

Завдання 13. Які нові галузі педагогічної науки зміцнили свої позиції чи з'явилися у XIX, XX та XXI століттях? (Заповніть граф-схему).

Завдання 14. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді (*Презентація*). Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Народна педагогіка: від джерел до джерел.
2. Теорія і практика виховання й навчання в Запорозькій Січі.
3. Козацька педагогіка.
4. Хортинг, гопак, спас як практики фізичного розвитку.
5. Освіта в Україні XIV – XV ст.
6. Культурно-освітня діяльність Юрія Дрогобича.
7. Педагогічна система Яна Амоса Коменського.
8. Значення діяльності братських шкіл у розвитку вітчизняної освіти та культури.
9. Вища освіта XVI – першої половини XVIII ст.
10. Києво-Могилянська академія та її культурно-історичне значення.
11. Педагогічна концепція Г. Сковороди.
12. Виховання та школа України першої половини XIX ст.
13. Педагогічні погляди та освітня діяльність Т. Шевченка.
15. Ідея національної школи у громадській діяльності М. Драгоманова.
16. К. Ушинський – основоположник вітчизняної педагогічної науки.
17. Освіта України кінця XIX – початку XX ст.
18. Педагогічні погляди І. Франка, боротьба за передову демократичну школу.
19. Педагогічні пошуки Б. Грінченка.
20. Висвітлення питань створення народної школи у творах Л. Українки.
21. Борець за розбудову української національної школи М. Грушевський.
22. Розбудова національної освіти періоду Української Народної Республіки.
23. Реформування системи освіти в Добу Гетьманщини.
24. Педагогічна концепція С. Русової.
25. Педагогічні погляди Г. Ващенко.
27. Освітня діяльність та педагогічні погляди В. Сухомлинського.
28. Сучасна педагогічна думка та практика в Україні.
29. Виховання, освіта і зародження педагогічної думки в державах Стародавнього Світу.
30. Розвиток освіти, виховання і педагогічних ідей в епоху Середньовіччя.

31. Шкільництво та педагогічна думка країн Європи у XVII–XVIII ст.
32. Розвиток школи і педагогіки у країнах Західної Європи у XIX ст.
33. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн у кінці XIX – XX ст.
34. Сучасна зарубіжна педагогіка та освіта.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторів проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«*Рефлексія*» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 15. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 28, 31, 35–37, 44, 49, 63–83, 84–101].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «Дидактика: історія розвитку, сучасні проблеми і тенденції»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. Характеристика методів навчання (4 год)

Теоретичні питання

1. Загальна характеристика методу навчання.
2. Особливості основних груп методів навчання.

Основні поняття

Метод навчання, спосіб навчання, прийом навчальної діяльності, функція методу, класифікація методів навчання, методи організації навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю та самоконтролю у навчанні.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - методи навчання у дидактичній системі Я. Коменського;
 - структура методу навчання;
 - класифікація методів навчання;
 - методи викладання;
 - методи учіння;
 - словесні методи навчання;
 - наочні методи навчання;
 - практичні методи навчання;
 - інноваційні методи навчання.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Особистісний опитувальник Г. Айзенка (ЕРІ)» [81, с. 27–32].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «метод навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «метод навчання»
...	...

Завдання 6 Встановіть зміст поняття «спосіб навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «спосіб навчання»
...	...

Завдання 7. Встановіть зміст поняття «прийом навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «прийом навчання»
...	...

Завдання 8. Встановіть зміст поняття «функція методу навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «функція методу навчання»
...	...

Завдання 9. Встановіть відповідність етапів засвоєння нового навчального матеріалу та методів навчання. (Заповніть таблицю).

Етап засвоєння навчального матеріалу	Методи навчання
Мотивація, визначення мети	
Планування	
Програмування (побудова орієнтовної схеми дій)	
Діяльність	
Рефлексія і аналіз власних дій, мотивів, вчинків, їх порівняння з діями, вчинками інших здобувачів освіти	
Оцінювання знань, навичок та умінь, компетентностей	
Корекція знань, навичок та умінь, компетентностей	

Завдання 10. Складність феномену «метод навчання» зумовлює проблеми й у класифікації методів. Відповідно до обраних критеріїв класифікації визначте відповідні методи навчання. (Заповніть таблицю).

Критерії класифікації методів навчання	Методи навчання
Характер пізнавальної діяльності здобувачів освіти у процесі засвоєння змісту навчального матеріалу	
Дидактичні цілі	

Форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти – аудиторна навчальна діяльність	
Форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти – позааудиторна навчальна діяльність	
Активні методи навчання	
Інтерактивні методи навчання	

Завдання 11. Визначте відповідні методи навчання за класифікаційним критерієм «Характер пізнавальної діяльності здобувачів освіти у процесі засвоєння змісту навчального матеріалу». (Заповніть таблицю).

Класифікаційний критерій «Характер пізнавальної діяльності здобувачів освіти у процесі засвоєння змісту навчального матеріалу»	Методи навчання
Пояснювально-ілюстративні методи навчання	
Репродуктивні методи навчання	
Методи проблемного викладу змісту навчального матеріалу	
Частково-пошукові або евристичні методи навчання	
Дослідницькі методи навчання	
Методи, що забезпечують первинне засвоєння навчального матеріалу	
Методи, що забезпечують закріплення й удосконалення здобутих знань	
Методи, що забезпечують контроль й оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	

Завдання 12. Зробіть характеристику методу навчання за вашим вибором. (Заповніть таблицю).

Методи навчання	Характеристика методу навчання
Словесні методи навчання	
Наочні методи навчання	
Практичні методи навчання	
Методи стимулювання і мотивації навчання	
Арттерапевтичні методи	

Завдання 13. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Поняття «метод навчання».
2. Структура методу навчання.
3. Поняття «прийом навчання».
4. Методика навчання.
5. Класифікація методів навчання.
6. Методи навчання за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації – словесні методи навчання; наочні методи навчання; практичні методи навчання.
7. Методи навчання за характером пізнавальної діяльності здобувачів освіти – пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький.
8. Методи навчання залежно від основної дидактичної мети і завдань – методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок; методи усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи здобувачів освіти з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок.
9. Методи навчання з точки зору цілісного підходу до діяльності у процесі навчання – методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання й мотивація учіння, контролю, самоконтролю, взаємоконтролю і корекції, самокорекції, взаємокорекції в навчанні.
10. Методи навчання за логікою передачі та сприймання навчальної інформації – індуктивні та дедуктивні.
11. Методи навчання за ступенем самостійного мислення здобувачів освіти у процесі оволодіння знаннями, формуванням умінь і навичок – репродуктивні та творчі, проблемно-пошукові.

12. Методи навчання за ступенем керівництва навчальною роботою – навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота здобувачів освіти поза контролем викладача.

13. Бінарна класифікація методів навчання.

14. Інтегровані (універсальні) методи навчання.

Організація захисту проєкту:

«Автор» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«Опонент» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«Рецензент» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«Викладач» – оцінює виконання проєкту.

«Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 15. Визначте критерії вибору методу навчання з урахуванням дидактичних завдань. (Заповніть таблицю).

Дидактичні завдання	Критерії вибору методу навчання
Навчально-пізнавальні	
Алгоритмічні	
Евристичні	
Науково-дослідницькі	
Активізації розумової діяльності здобувачів освіти	
Мотивації учіння	

Розвитку творчого мислення	
Формування емоційно-ціннісного ставлення до явищ навколишнього світу	

Завдання 16. «Коло думок»: Як вирішує проблему методів навчання народна педагогіка? (Доповідь-презентація).

Завдання 17. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 35, 36, 53, 57, 59, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. Організаційно-педагогічні умови застосування засобів навчання (4 год)

Теоретичні питання

1. Засоби навчання і їхні функції.
2. Методичні аспекти застосування засобів навчання для досягнення дидактичних цілей.

Основні поняття

Засоби навчання, дидактичні засоби, класифікація дидактичних засобів, засоби викладання, функції засобів навчання, навчальне та навчально-технологічне обладнання, слово педагога, засоби наочності, технічні засоби навчання, навчально-наочні посібники, спеціальне устаткування, технічні засоби передачі інформації, технічні засоби контролю навчальних досягнень, тренажерні технічні засоби, в тому числі навчальні комплекси на базі цифрових технологій, допоміжні технічні засоби.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - матеріальні та ідеальні засоби навчання;
 - штучні та природні засоби навчання;
 - прості та складні засоби навчання;
 - динамічні та статичні засоби навчання;
 - навчальні видання;
 - цифрова візуалізація навчальної інформації.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

➤ тест мотивації досягнення успіху та уникнення невдач (А. Реан)» [79, с. 97–98].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір). (Виступ).

Завдання 5. Встановіть зміст поняття «засоби навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «засоби навчання»
...	...

Завдання 6. Визначте дидактичні характеристики засобів навчання. (Заповніть таблицю)

Клас засобів навчання	<i>Дидактичні характеристики</i>	Засоби навчання
Натуральні об'єкти		Конкретні об'єкти пізнавальної діяльності
Макети і моделі		Моделі конкретних об'єктів
Друковані навчальні матеріали		Програми, підручники тощо
Аудіо- та візуальні засоби		Відеокамери, акустичні системи, інтерактивний проєктор, інтерактивна панель, інтерактивна дошка, мультимедійна (сенсорна) дошка, цифровий фотоапарат тощо
Графічні засоби		Картини, малюнки, карти, схеми тощо
Комп'ютерна техніка		Комп'ютери, мережеві системи, програмне забезпечення тощо
Пристрої для контролю		Контрольно-вимірювальні прилади, тестові програми тощо

Електронні мультимедійні видання		Електронні каталоги, бібліотеки тощо
Електронні навчальні середовища		Тренажери, навчальні системи, комп'ютеризований репетитор, віртуальна реальність (Virtual reality, VR), доповнена реальність (Augmented reality, AR) тощо

Завдання 7. Встановіть зміст поняття «інструменти навчальні». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «інструменти навчальні»
...	...

Завдання 8. Встановіть зміст поняття «функції засобів навчання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «функції засобів навчання»
...	...

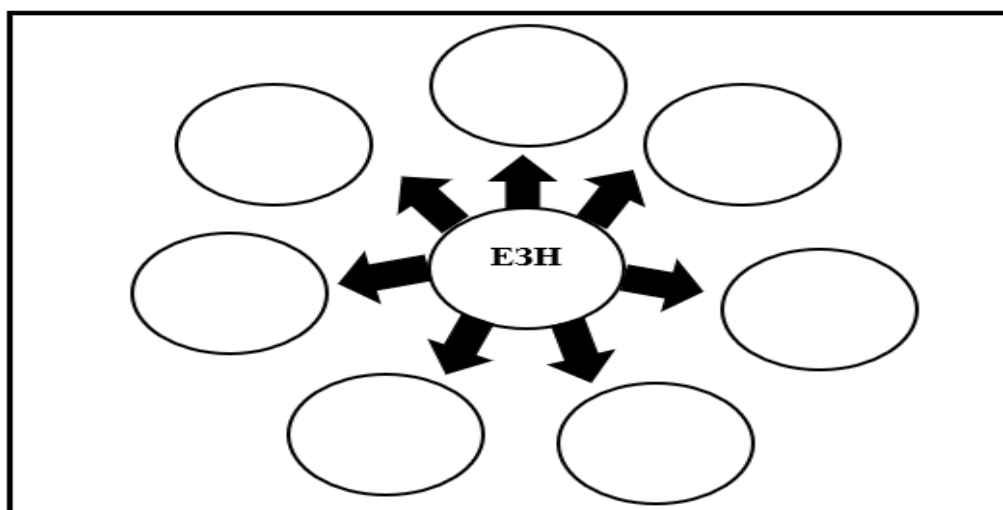
Завдання 9. Встановіть зміст поняття «засоби викладання». (Заповніть таблицю).

Автор та його праця	Зміст поняття «засоби викладання»
...	...

Завдання 10. Зробіть характеристику конкретного засобу навчання за вашим вибором. (Заповніть таблицю).

Група засобів навчання	Характеристика засобу навчання
Засоби масової інформації	
Засоби навчання на рівні навчального заняття	
Засоби навчання на рівні навчальної дисципліни	
Засоби навчання на рівні освітнього процесу	

Завдання 11. Встановіть переваги електронних засобів навчання (ЕЗН). (Заповніть схему).

Завдання 12. Зробіть характеристику сучасних технічних засобів навчання. (Заповніть таблицю).

Сучасні технічні засоби навчання	Характеристика засобу навчання
Голограми	
Документ-камери	
3D-принтери	
Мультимедійний стіл	
Мультимедійна дошка	
Мультимедійна підлога	

Завдання 13. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (Презентація). Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Поняття «засоби навчання».
2. Класифікація засобів навчання.
3. Натуральні об'єкти.
4. Зображення і відображення матеріальних об'єктів (оригіналів).
5. Засоби навчання, що представляють описи предметів і явищ умовними засобами (слова, знаки, графіки).
6. Технічні засоби навчання (ТЗН).
7. Діючі моделі (машин, механізмів, апаратів, споруд та ін.).
8. Засоби викладання і засоби навчання.
9. Засоби пояснення нового матеріалу.

10. Засоби закріплення і повторення.
11. Засоби контролю.
12. Принципи використання засобів навчання.
13. Основні підходи до розробки, конструювання та використання засобів навчання.
14. Матеріальні та ідеальні засоби навчання.
15. Інформаційні засоби навчання.
16. Вплив частоти використання ТЗН на ефективність процесу навчання.
17. Ефективність використання ТЗН залежно від методики проведення навчального заняття.
18. Принципи добору системи засобів навчання.
19. Навчальні кабінети.
20. Навчальні лабораторії.
21. Функції наочних посібників.
22. Навчальні колекції і моделі.
23. Вербалізація засобів розумових дій.
24. Матеріалізація засобів розумових дій.
25. Умови максимального впливу засобів навчання на розумовий розвиток здобувачів освіти.
26. Дидактичні вимоги до слайдів як носіїв інформації.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 14. «Коло думок»: «Засоби навчання: проблеми проектування». (Доповідь-презентація).

Завдання 15. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 34, 35, 36, 43, 46, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9. Організаційні форми навчання (4 год)

Теоретичні питання

1. Поняття про організаційні форми навчання.
2. Різновиди форм організації навчання.

Основні поняття

Форма навчання, організаційна форма навчання, фронтальна форма організації навчання, групова форма організації навчання, індивідуальна форма організації навчання, парні форми навчання, формальне навчання, неформальне навчання, інформальне навчання.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - система навчання;
 - форма навчального заняття;
 - види нетрадиційних уроків;
 - особливості структурування комбінованого уроку.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- методика вивчення мотивації до успіху Т. Елерса [80, с. 99–100].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Встановіть зміст понять, які подано в таблиці. (Заповніть таблицю).

Поняття	Автор та його праця, зміст поняття
Форма організації навчання	
Організаційна форми навчання	
Форма навчальної роботи	
Форма навчання	
Форма навчального заняття	
Форма навчальної діяльності здобувачів на занятті	

Завдання 6. Розгляньте характерні особливості різновидів уроку. (Заповнити таблицю).

Різновиди уроку	Мета та завдання уроку	Структура уроку
Урок засвоєння нових знань		
Урок формування навичок та умінь		
Урок застосування знань, навичок, умінь		
Урок узагальнення та систематизації знань		
Урок контролю та корекції знань, навичок умінь		
Комбінований урок		

Завдання 7. Скористайтесь рекомендованою літературою та класифікуйте форми організації навчання. (Заповнити таблицю.)

За кількістю здобувачів освіти	За місцем навчання	За часом навчання	За дидактичною метою	За тривалістю навчання	За провідним засобом навчання
...

Завдання 8. Визначте зміст функцій форм навчання. (Заповніть таблицю).

Функції форм навчання	Характеристика функції
Освітня	
Виховна	

Організаційна	
Психологічна	
Розвивальна	
Інтеграційно-диференційована	
Комплексна	
Координуюча	
Систематизуюча	
Структуруюча	
Стимулююча	

Завдання 9. У пошуках шляхів найбільш ефективного використання структури уроків різних типів особливе значення набуває форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти на уроці. В педагогічній літературі та освітній практиці поширені такі форми – фронтальна, групова, індивідуальна. Перша передбачає спільні дії здобувачів освіти під керівництвом педагога; друга – самостійну роботу кожного здобувача освіти; групова – здобувачі освіти працюють в групах або парами. Розгляньте характерні особливості означених форм. *(Заповнити таблицю).*

Організація навчальної діяльності здобувачів освіти на уроці	Характеристика форми
Фронтальна форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти	
Групова форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти	
Індивідуальна форма організації навчальної діяльності здобувачів освіти	

Завдання 10. Важливим елементом методичної роботи педагога є аналіз і самооцінка власного уроку. Розробіть критерії самоаналізу і самооцінки уроку. *(Доповідь).*

Завдання 11. Інформатизація суспільства сприяє розвитку нових форм організації навчання, які значно розширюють освітні можливості здобувачів освіти. Розгляньте характерні особливості означених форм. *(Заповнити таблицю).*

Нові форми організації навчання	Характеристика форми
Електронна	
Дистанційна	

Мережева	
Віртуальна	
Мультимедійна	
Мобільна	
Змішана	

Завдання 12. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Трактування поняття «форми навчання».
2. Зв'язок між формами і методами навчання.
3. Форма організації навчання як вираження узгодженої діяльності педагога та здобувачів освіти.
4. Форма навчання як змістово насичена і методично оснащена система пізнавального і виховного спілкування та взаємодії.
5. Форми навчання за кількістю здобувачів освіти, що беруть участь в процесі навчання (колективні, групові та індивідуальні форми).
6. Форми навчання за місцем організації навчання (у закладі освіти та поза закладом освіти).
7. Форми навчання за тривалістю навчальних занять (аудиторні і позааудиторні заходи).
8. Організаційні форми навчання за загальними цілями.
9. Загальні форми навчання як взаємодія учасників навчального процесу (індивідуальні, парні, групові, колективні, фронтальні).
10. Форма навчання як зовнішня складова, яка орієнтована на особливості передачі навчального матеріалу здобувачам освіти (урок, гра, семінар, лекція, екскурсія, лабораторне заняття тощо).
11. Форма навчання як внутрішня складова з погляду панівної мети навчання (вступне заняття, практичне заняття, комбінована форма організації заняття).
12. Урок – основна форма організації навчання.
13. Типи уроків.
14. Класична (традиційна) структура уроку.
15. Нестандартні уроки.

16. Підготовка уроку.
17. Самоаналіз уроку.
18. Форми навчальної діяльності здобувачів освіти на занятті.
19. Самостійна навчальна робота.
20. Види самостійної роботи здобувачів освіти залежно від форми організації навчання.
21. Метод проєктів як система навчання.
22. Поняття про форму організації навчання.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«*Рефлексія*» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 13. Описані типи уроків за дидактичною метою в «чистому вигляді» трапляються рідко. Як правило, переважає поєднання різних цілей навчання, а отже, маємо справу з уроками змішаного типу. Визначте характерні особливості комбінованого уроку. (*Презентація*).

Завдання 14. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 27, 33, 35, 36, 46, 57, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10. Завдання, функції і види педагогічного контролю (4 год)

Теоретичні питання

1. Загальні основи педагогічного контролю.
2. Моніторинг якості освіти.

Основні поняття

Перевірка, контроль, оцінка, облік навчальних досягнень, педагогічний контроль, нагляд, спостереження, об'єкт, мета та принципи педагогічного контролю, форми, методи та види контролю, вимоги до оцінки знань, навичок та умінь, критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - педагогічний контроль;
 - методи контролю та оцінювання знань здобувачів освіти;
 - об'єкти педагогічного контролю;
 - інноваційні технології оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Чи спроможні ви навіювати?» [60, с. 142–143].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. Визначте зміст поданих в таблиці понять (заповніть таблицю). Покажіть та обґрунтуйте їх взаємозв'язок (подайте схемою).

Поняття педагогічної діагностики	Автор, його праця, зміст поняття педагогічної діагностики
Перевірка	

Контроль	
Оцінка	
Облік	
Нагляд	
Спостереження	

Завдання 6. Встановіть зміст принципів педагогічного контролю.
(Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Зміст принципу контролю
...	...

Завдання 7. Визначте основні підходи до формулювання мети педагогічного контролю. (Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Мета педагогічного контролю
...	...

Завдання 8. Визначте основні підходи до формулювання мети педагогічного контролю. (Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Мета педагогічного контролю
...	...

Завдання 9. Визначте основні функції педагогічного контролю.
(Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Функція педагогічного контролю
...	...

Завдання 10. Визначте характеристики форм педагогічного контролю. (Заповніть таблицю).

Форми контролю	Автор, його праця	Характеристика форми контролю
Індивідуальний		
Груповий		
Фронтальний		
Взаємний		
Самоконтроль		

Завдання 11. Визначте характеристики методів педагогічного контролю. (Заповніть таблицю).

Методи контролю	Автор, його праця	Характеристика методу контролю
Усна перевірка		
Перевірка письмових робіт		

Перевірка практичних робіт		
Методи машинного контролю		

Завдання 12. Визначте характеристики видів педагогічного контролю. (Заповніть таблицю).

Види контролю	Автор, його праця	Характеристика виду контролю
Відбірковий		
Попередній		
Поточний		
Модульний		
Тематичний		
Періодичний		
Підсумковий		

Завдання 13. Визначте основні вимоги до оцінки знань. (Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Вимоги до оцінки знань
...	...

Завдання 14. Визначте основні вимоги до оцінки навичок та умінь. (Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Вимоги до оцінки навичок та умінь
...	...

Завдання 15. Визначте основні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. (Заповніть таблицю).

Автор, його праця	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
...	...

Завдання 16. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (Презентація) Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Педагогічний контроль як система перевірки результатів навчання здобувачів освіти.
2. Сутність понять «контроль», «облік» та «оцінка».
3. Мета педагогічного контролю.
4. Умови ефективності системи педагогічного контролю.
5. Об'єктивність педагогічного контролю.

6. Гласність педагогічного контролю.
7. Вимоги до педагогічного контролю.
8. Функції педагогічного контролю.
9. Форми педагогічного контролю.
10. Педагогічний контроль за часовим виміром.
11. Оцінка та відмітка.
12. Вимоги до оцінки знань.
13. Вимоги до оцінки навичок та умінь.
14. Методи контролю й оцінки знань, навичок та умінь.
15. Самоконтроль в системі педагогічного контролю.
16. Педагогічний контроль в контексті сучасних інформаційних технологій.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«*Рефлексія*» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 17. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 26, 34–36, 45, 53, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11. Сучасні проблеми дидактики (2 год)

Теоретичні питання

1. Дидактика – теорія освіти і навчання.
2. Концепції навчання.

Основні поняття

Теорія освіти і навчання – дидактика: сутність, історія розвитку, дидактика як галузь педагогіки, основні завдання дидактики, закономірності і принципи навчання, процес навчання, зміст освіти, методи, прийоми, форми та засоби навчання, стимулювання процесу учіння, контроль навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, результати навчання, стандарти освіти, коригування процесу навчання.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - поняття про методи і прийоми навчання;
 - класифікація методів навчання;
 - поняття про форми та форми організації навчання;
 - урок – основна форма організації навчання;
 - нетрадиційні уроки;
 - поняття про засоби навчання;
 - ІТ-технології у навчанні.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Який ваш творчий потенціал?» [60, с. 139–142].
(Презентація).

Завдання 3. Визначте зміст завдань дидактики. (Подайте схемою).

Завдання 4. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (*Презентація*).

Завдання 5. Заповніть таблицю (за зразком).

Імена видатних дидактів	Дидактичні ідеї		Дидактична практика
Я. -А. Коменський (1552–1670)	«Золоте правило» дидактики, принцип природовідповідності, новий зміст освіти		Класно-урочна система
...

Завдання 6. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 7. Проаналізуйте різні концепції навчання. (*Заповніть таблицю*).

Концепція навчання _____			
Мега навчання	Принципи навчання	Зміст навчання	Методи навчання
...

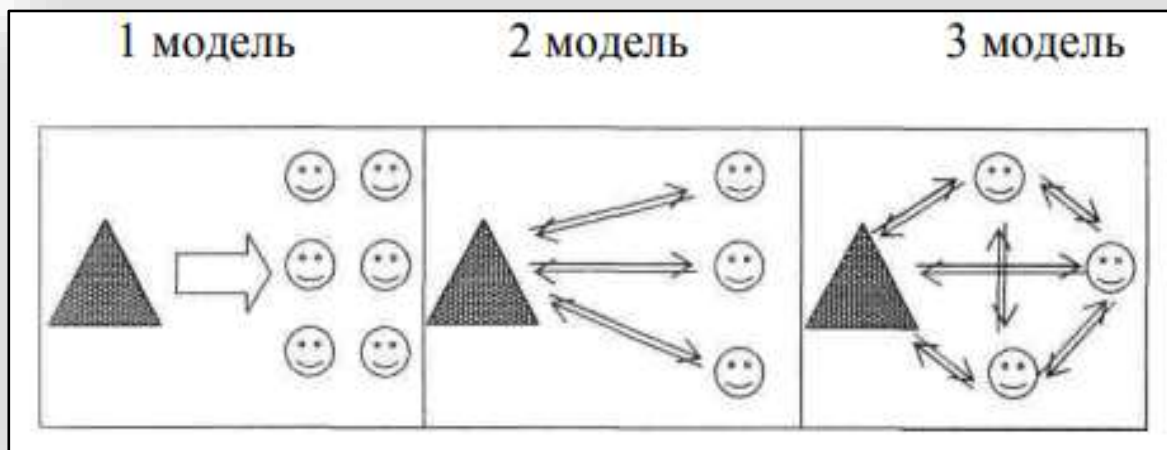
Завдання 8. Визначте функції та їхні характеристики процесу навчання. (*Заповніть таблицю*).

Функція	Характеристика
...	...

Завдання 9. Сформулюйте основні проблеми, які досліджуються дидактикою. (*Подайте схемою*).

Завдання 10. Розгляньте наведені схеми моделей навчання. Прокоментуйте те, що зображено на схемі. Як можна назвати кожну з моделей? Поясніть їхні слабкі та сильні сторони. (Повідомлення).

Завдання 11. Педагогічна ситуація: серед педагогів виникла суперечка. Частина вважала, що основою основ навчання є здатність педагога формувати «апетит» до знань, уміння зробити кожен урок цікавим. Інші підкреслювали принципове значення вміння долати труднощі, згадували відомий вираз щодо відсутності торованих стежок у науці. Вони вважали, що цікаве навчання привчає лише до цікавої роботи, а в житті доводиться займатися часто буденними справами. До якої думки прихильні ви? Яким мусить бути сучасне навчання?

Завдання 11. Заповніть схему.

Завдання 13. Рушійними силами процесу навчання є наявність взаємозв'язку між знаннями і незнаннями; суперечності між бажаннями і знаннями у процесі навчання виступають основою рушійної сили; сенс рушійної сили полягає у спонукальній діяльності педагога. Що ви розумієте під рушійною силою навчання? (Повідомлення).

Завдання 14. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (Презентація) Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Педагогічний факт або явище: вивчаємо поняття.
2. Розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій: це актуально.
3. Дидактична система: характеристика складових.
4. Види навчання: історія та сучасність.
5. Моделі навчання: характеризуємо.
6. Тип навчання: шукаємо найкращий.
7. Викладання як компонент навчання.
8. Учіння як складова процесу навчання.
9. Дидактична система: характеристика складових.
10. Актуальні проблеми дидактики в умовах інформатизації професійної освіти.

Організація захисту проєкту:

«*Автор*» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«*Опонент*» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«*Рецензент*» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«*Аудиторія*» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«*Оцінювання*» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«*Викладач*» – оцінює виконання проєкту.

«*Модератор*» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«*Рефлексія*» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 15. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 35, 36, 46, 51, 53, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12. Методика проєктування педагогічної технології (2 год)

Теоретичні питання

1. Основи освітніх технологій: стратегії освіти, теорії освіти (парадигми), моделі освіти.
2. Освітня технологія як об'єкт педагогічного проєктування.

Основні поняття

Технологічний підхід в освіті, освітня технологія, педагогічна технологія, окрема предметна педагогічна технологія, класифікація освітніх технологій, структура освітньої технології, концептуальна основа освітньої технології, компоненти змістової частини освітньої технології, компетентнісний підхід до визначення змісту освіти,

процесуальна частина освітньої технології, технологізовані форми обліку результатів освітньої діяльності, технологічні засоби, технологія інтерактивного навчання, інтерактивні технології кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань, технологія дистанційного навчання, структура інтерактивного заняття, технологія організації та керування самотійною роботою здобувачів освіти, технології проблемного навчання, сучасні технології розвивального навчання, технологія навчання як дослідження, проєктна технологія, технології формування творчої особистості, авторські педагогічні технології, технологія організації лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять, візуальне середовище навчання, технологічна схема вивчення навчальної дисципліни, технологічна карта змісту навчальної теми, інноваційні освітні технології.

Завдання для самотійної роботи студентів

1. Опрацюйте теоретичні питання. Розкрийте зміст основних понять з теми.
2. Питання для самотійного опрацювання:
 - суперечності розвитку освітніх технологій;
 - принципи розробки сучасних освітніх технологій;
 - стратегія побудови освітньої технології;
 - відповідність освітньої технології методологічним вимогам (критеріям «технологічності»);
 - емпірична, алгоритмічна, стохастична освітня технологія.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Про що говорять жести» [62, с. 105–108].

Завдання 3. На основі аналізу інтернет-ресурсів визначити сучасні тенденції розвитку освіти. (Презентація).

Завдання 4. Американець Салман Хан, аналітик інвестиційного фонду, почав займатися навчанням своїх молодших братів з 2004 року. Зараз Академія Хана має понад 42 мільйони зареєстрованих користувачів зі 190 країн. Прослухайте TED-лекцію Салмана Хана «Скористаймося відео, щоби вдихнути в навчання нове життя!» [https://www.ted.com/talks/salman_khan_let_s_use_video_to_reinvent_education?language=uk], в якій він розповідає, як і чому він заснував знамениту Академію Хана – ретельно підібрану низку навчальних відео, які охоплюють програму з математики та інших предметів. Салман Хан розкриває можливості інтерактивних вправ і закликає педагогів змінити традиційний навчальний сценарій – дати здобувачам освіти відеолекції для перегляду самостійно та виконувати «домашнє завдання» в аудиторії.

Запитання: Які ідеї, озвучені в лекції, привернули вашу увагу? Які запитання ви, як майбутній педагог професійного навчання, хотіли б поставити спікеру?

Завдання 5. Зробіть аналіз змісту фахової статті з педагогіки та психології (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (*Презентація*).

Завдання 6. Запропонуйте власне вирішення педагогічних завдань, які детермінуються відповідними педагогічними ситуаціями [41, с. 112, 137]. (*Презентація*).

Завдання 7. Проаналізуйте залежність результатів навчання від стилю педагогічного спілкування. (*Заповніть таблицю*).

Стилі педагогічного спілкування						
Результати навчання	Авторитарний		Ліберальний		Демократичний	
	+	-	+	-	+	-
Мотивація (які мотиви?)						
Знання (характер знань)						
Здатність аналізувати						
Здатність до синтезу						
Здатність оцінювати						
Відносини						
Цінності						

Завдання 8. Американські дослідники кооперативного навчання Д. Джонсон та Р. Джонсон [82] визначають його «частиною основної

зміни в організаційній структурі від конкурентно-індивідуалістичної моделі «масового виробництва» до високопродуктивної командної організації». Дослідники виділяють п'ять базових елементів кооперативного навчання:

1) позитивна взаємозалежність: здобувачі освіти мають вірити, що неможливо досягти успіху окремо від інших;

2) безпосередня підтримка: взаємне заохочення, пояснення, обмін ідеями;

3) відповідальність: підзвітність, кожен несе відповідальність за спільний результат;

4) соціальні навички: лідерство, прийняття рішень, довіра, комунікація, управління конфліктами;

5) групова обробка: вміння оцінити власний внесок у групову роботу та визначити причини невдач.

Розробіть умови та методику навчання в «групах співробітництва» з урахуванням базових елементів кооперативного навчання. (*Звіт*).

Завдання 9. Розробіть технологічну карту організації та проведення навчального заняття (вид навчального заняття за вибором студента). (*Презентація*).

Завдання 10. Оцініть вплив концептуальних положень освітньої технології на змістовну та процесуальну її складові. (*Презентація*).

Завдання 11. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Мета: детальний розгляд теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань; розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ освітнього процесу; розвиток психолого-педагогічного мислення.

Тема проєкту може бути власна або обрана із запропонованого переліку.

1. Розробіть методику проведення навчального заняття (лекційного, практичного, лабораторного тощо) з використанням:

➤ технологій – формування компетентностей, інтерактивного навчання; проблемного навчання, поетапного формування розумових дій, технології організації та керування самостійною роботою студентів, візуалізації навчального матеріалу, педагогіки співробітництва, навчання як дослідження; колективного способу навчання, розвитку критичного мислення, програмованого навчання, кооперативного навчання, ситуативного навчання, інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей, рівневої диференціації навчання на основі обов'язкових результатів, «Створення ситуації успіху», «Оксфордські дебати», «Діалог Сократа», «Портфоліо», «STEM-технології», майстер-класу, моделювання, контекстного навчання, повного засвоєння знань, дистанційного навчання, евристичного навчання, навчання з використанням методів коучингу;

➤ особистісно-орієнтованої, асоціативно-рефлекторної, проєктної, сугестивної, інтегральної технологій навчання;

➤ імітаційної гри (заняття-мандрівка, заняття-екскурсія тощо), операційної гри (заняття-дискусія, заняття-конференція, заняття-бесіда, заняття-диспут, заняття-вікторина, заняття-презентація тощо), рольової гри (заняття-КВК, заняття-подорож, заняття-фантазія, заняття-знайомство тощо), превентивної інтеракції (заняття-тренінг, заняття-консультація тощо), імітаційної інтеракції (заняття-інсценування, заняття-ділова гра, заняття-«мозковий штурм» тощо), неімітаційної інтеракції (проблемна лекція, лекція удвох, лекція з запланованими помилками, заняття-практикум тощо);

➤ інтерв'ю, учіння через навчання, інтернет-енциклопедії, колаборативного навчання, «печа-кучі», аналітичної сесії, бенчмаркінгу, бекграунду, воркшопу, кванторіуму, квесту, коворкінгу, краудсорсінгу, круглого столу, відкритого мікрофону, панельної дискусії, форсайту, шерингу, дебріфінгу, методу «Ідеал», кубування тощо.

Організація захисту проєкту:

➤ «Автор» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

- «Опонент» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.
- «Рецензент» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.
- «Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторів проєкту.
- «Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.
- «Викладач» – оцінює виконання проєкту.
- «Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.
- «Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 12. Проведення фрагменту навчального заняття з використанням навчальної гри, технологій інтерактивного навчання (вид навчального заняття за вибором студента). (*Перфоменс*).

Завдання 13. Виконати комплекс вправ:

- до розділу «Сутність педагогічної майстерності викладача» [61, с. 186–191];
- до розділу «Техніка саморегуляції психічного та фізичного стану» та «Основи мімічної та пантомімічної виразності педагога» [61, с. 201–207, 208–212]);
- до розділу «Дихання й голос як елементи педагогічної техніки» та «Розвиток уміння виразного мовлення як засобу педагогічного впливу» [61, с. 213–218, 219–228];
- до розділу 5.3 «Сприяємо ефективній комунікації» вправу 1 [50, с. 101–106];
- щодо розвитку умінь психофізичної саморегуляції, налаштування на професійну діяльність [48, с. 186–187].

Завдання 14. Кейс. Технологія педагогічного впливу. Мета технології педагогічного впливу – організувати взаємодію учасників освітнього процесу.

1. Розробіть зміст технологічних прийомів:

- педагог ініціює активність учасників освітнього процесу;
- педагог збагачує досвід здобувачів освіти способами конструктивної взаємодії.

Аналіз варіантів педагогічного рішення здійснити за схемою:

Мета педагогічного впливу	Функції педагогічного впливу	Форми, методи та засоби педагогічного впливу
---------------------------	------------------------------	--

2. Визначте критерії професійно доцільного педагогічного впливу з точки зору принципів: цілісності, суб'єктності, ціннісної орієнтації особистісного розвитку учасників освітнього процесу.

3. В групах виконайте вправи з метою розвитку уміння професійно здійснювати педагогічний вплив в процесі навчання: оголошення теми, мети, навчальних питань; звертання до студентів в різних педагогічних ситуаціях; оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності тощо).

4. Проведіть аналіз виконання завдань та саморефлексію (самооцінку). (*Самоаналіз*).

Завдання 15. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 30, 32, 35, 36, 39, 47, 63–83, 84–101].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. «Теорія і методика виховання»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13. Характеристика компонентів процесу виховання (2 год)

Теоретичні питання

1. Мета та завдання виховання в сучасному закладі освіти.
2. Особливості виховного процесу закладу освіти.

Основні поняття

Система актуальних виховних завдань, концепції виховання, закономірності та принципи виховання, структура та умови виховного процесу, зміст процесу виховання, національне виховання, самовиховання здобувачів освіти, методи виховання, класифікація методів виховання, методи формування свідомості особистості, методи організації діяльності, методи стимулювання, форми виховання, позааудиторні форми виховання, виховні технології, діагностика і вимірювання вихованості особистості, ефективність процесу виховання, самоврядування колективу здобувачів освіти,

педагогічне керівництво колективом здобувачів освіти.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - виховний процес: сутність, зміст, структура, роль та місце у процесі формування особистості;
 - закони, закономірності та принципи виховання;
 - сучасні концепції виховання;
 - засоби, прийоми, умови, методи та форми виховного процесу;
 - технології виховного процесу;
 - діагностування рівня вихованості здобувачів освіти.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Методика дослідження міжособистісних стосунків» (К. Томас) [80, с. 104–106].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Визначте структуру виховного процесу та встановіть взаємозв'язок його компонентів. (Подайте схемою).

Завдання 5. Визначте етапи розвитку учнівського колективу та основні завдання, які постають перед колективом на кожному з етапів його розвитку. (Подайте схемою).

Завдання 6. На основі вивчення рекомендованої літератури визначте внутрішні та зовнішні суперечності процесу виховання. (Заповніть таблицю).

Внутрішні суперечності	Зовнішні суперечності

Завдання 7. Схарактеризуйте внутрішні та зовнішні суперечності процесу виховання. (Повідомлення).

Завдання 8. Користуючись рекомендованими джерелами, сформууйте групи методів виховання. (Заповніть таблицю).

Група методів виховання	Методи, що належать до групи	Характер виховного впливу визначеного методу
Методи формування свідомості		
Методи формування поведінки		
Методи стимулювання діяльності та поведінки		
Методи контролю й аналізу рівня вихованості		

Завдання 9. Конкретизуйте (на вибір) не менше п'яти форм виховання через відповідні методи, прийоми та засоби впливу. (Заповніть таблицю).

Форма виховання	Конкретизація форми виховання		
	Методи виховання	Прийоми виховання	Засоби виховання
...

Завдання 10. Визначте закономірності процесу виховання. (Подайте схемою).

Завдання 11. Визначте умови ефективного використання форм організації виховного процесу. (Заповніть таблицю)

Форми організації виховного процесу	Умови організації та проведення	
Масові	Конференції	
	Тематичні вечори	
	Вікторини	
	Ток-шоу	

Групові	Квести	
	Гуртки	
	Експерсії	

	Проекти	

Індивідуальні	Презентації	
	Доручення	
	Бесіда	
	Колекціонування	

Завдання 12. Встановіть інноваційний зміст напрямів виховання. (Заповніть таблицю).

Напрями виховання	Зміст напрямку	Форми, методи та засоби виховної роботи
Національно-патріотичний		
Науково-технічний		
Туристсько-краєзнавчий		
Соціокультурний		
Художньо-естетичний		
Еколого-природничий		
Фізкультурно-оздоровчий		
Дозвіллево-розважальний		
...

Завдання 13. Визначте зміст основних понять морального виховання. (Заповніть таблицю).

Основні поняття морального виховання	Зміст понять
Мораль	
Моральність	
Моральна свідомість	
Моральні почуття	
Моральні переконання	
Моральна спрямованість	

Завдання 14. Визначте зміст фізичного виховання у закладі освіти. (Заповніть таблицю).

Завдання фізичного виховання	Форми, методи та засоби їх реалізації
Зміцнення здоров'я та загартування організму здобувачів освіти, сприяння фізичному розвитку, підвищення працездатності	
Формування та удосконалення рухових навичок	
Формування інтересу до занять фізичними вправами та спортом	
Виховання гігієнічних навичок	
...	...

Завдання 15. Визначте зміст, форми, методи та засоби національно-патріотичного виховання. (*Заповніть таблицю*).

Національно-патріотичне виховання	у закладі освіти	позакласні	поза закладом освіти
Зміст національно-патріотичного виховання			
Форми національно-патріотичного виховання			
Методи національно-патріотичного виховання			

Завдання 16. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили.
2. Етапи процесу виховання.
3. Управління процесом виховання.
4. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.
5. Перевиховання: суть, функції, етапи, принципи.
6. Результати процесу виховання.
7. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
8. Принципи виховання.
9. Мета виховання.
10. Зміст виховання.
11. Завдання виховання.
12. Форми виховання.
13. Прийоми виховання.
14. Методи виховання.
15. Засоби виховання.
16. Умови оптимального вибору форм, методів та засобів виховання.
16. Коригування результатів виховання.
17. Рушійні сили процесу виховання.

Організація захисту проєкту:

«Автор» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«Опонент» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«Рецензент» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторів проєкту.

«Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«Викладач» – оцінює виконання проєкту.

«Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 17. Скласти термінологічний словник з теми. (Словник).

Рекомендована література: [1–23, 29, 34–36, 42, 43, 57, 63–83, 84–101].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14. Сучасні технології виховання здобувачів освіти (2 год)

Теоретичні питання

1. Основи педагогічної інноватики виховного процесу.
2. Сучасні технології виховання творчої особистості в умовах закладу освіти.

Основні поняття

Поняття про технологію виховання, виховне завдання, виховна діяльність, виховний захід, стратегічні, етапні та оперативні цілі виховання, комплексний підхід у вихованні, особистісно орієнтовані виховні технології, технологія колективного творчого виховання, технологія гуманного колективного виховання, шоу-технологія, технологія виховної роботи з колективом здобувачів освіти, технологія організації самовиховання, технологія релігійного (конфесійного) виховання, здоров'язберігаючі технології, технології «Створення ситуації успіху», проєктні виховні технології, технологія

формування творчої особистості, ефективність виховної технології.

Завдання для самостійної роботи студентів

1. Опрацювати теоретичні питання. Розкрити зміст основних понять з теми.
2. Питання для самостійного опрацювання:
 - матеріальні, соціальні і духовні цінності;
 - соціальні норми;
 - соціально-психологічна ситуація;
 - технології виховання самостійності здобувача освіти;
 - особистісно-розвивальний результат.

Практикум

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. (Термінологічний контроль).

Завдання 2. Презентація результатів самотестування:

- тест «Діагностика уміння слухати» [62, с. 109].

Завдання 3. Зробити аналіз змісту фахової статті з педагогіки (в тому числі іншомовної) за темою практичного заняття. (Презентація).

Завдання 4. Тренування уміння виступати. Підготувати міні-виступ (до 3 хвилин) за темою заняття (власний вибір).

Завдання 5. «Коло думок»: ознайомтесь з відомими визначеннями поняття «виховна технологія». Проаналізуйте та сформулюйте власне трактування поняття «виховна технологія». (Доповідь-презентація).

Завдання 6. Схарактеризуйте компоненти виховної технології. (Заповніть таблицю).

Компоненти виховної технології	Автор, його праця, характеристика компоненти виховної технології
Концептуальна основа	
Мета виховання	
Зміст виховання	
Організація виховного процесу	
Форми, методи та засоби виховної діяльності	
Управління виховним процесом	
Діагностика виховного процесу	

Завдання 7. У глобальному опитуванні, проведеному Консультаційною радою бізнесу й індустрії (ВІАС), 80%

представників компаній-роботодавців з Австрії, Австралії, Бразилії, Данії, Франції, Угорщини, Ірландії, Італії, Кореї, Латвії, Мексики, Нової Зеландії, Швеції, Словенії, Великобританії і США заявили, що виховання характеру стає все більш важливим завданням, причому 100% з них вказали, що їхнім освітнім системам слід серйозніше підійти до цього питання. Центр перепроектування освітніх програм (The Center for Curriculum Redesign, Boston, Massachusetts) під керівництвом Чарльза Фейдла (Charles Fadel) у ґрунтовному дослідженні «Чотирирівнірна освіта: компетенції, що потрібні для успіху», синтезував узагальнену модель основних граней характеру людини ХХІ ст. У ній було враховано дослідження багатьох організацій, зокрема міністерств освіти Китаю, Сингапуру, Південної Кореї, Швеції, Програми «Партнерство освіти ХХІ століття» та ін. Окрім того, елементи моделі були уточнені за участі 500 педагогів зі всього світу. Проаналізуйте грані характеру, подані в таблиці.

Грані характеру (The Center for Curriculum Redesign, Boston, Massachusetts)	
Усвідомленість (Mindfulness)	Самосвідомість, самореалізація, самооцінка, розвиток, здатність ділитися, емпатія, чуйність, цілісність тощо
Допитливість (Curiosity)	Неупередженість, дослідження, пристрасть, цілеспрямованість, мотивація, ініціатива, інновація, спонтанність тощо
Відвага (Courage)	Хорообрість, рішучість, стійкість, впевненість, готовність йти на ризик, твердість, оптимізм, енергійність, гумор тощо
Життєстійкість (Resilience)	Стресостійкість, наполегливість, винахідливість, харизма, здатність діяти в умовах неоднозначності, поступливість, самодисципліна, самоконтроль, зворотний зв'язок тощо
Моральність (Ethics)	Людяність, повага, справедливість, рівність, чесність, толерантність, залученість, вірність, надійність, справжність, щирість, прощення, готовність допомогти тощо
Лідерство (Leadership)	Відповідальність, самозречення, підзвітність, безкорисливість, скромність, цілісність, довіра, командна робота, наставництво, відданість, зразкова поведінка, переговороздатність, громадянська свідомість, міжкультурна обізнаність, орієнтація на результат, концентрація, організаторські здібності, різнобічність тощо

I. Як можна охарактеризувати глобалізаційні тенденції у виховному процесі?

II. Оцініть значення виховного процесу в умовах університету для підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Завдання 8. Відпрацювати вправи.

- «Аутогенне тренування» [40, с. 227–230].
- «Контроль і корекція постави, пози, ходи» [40, с. 232].
- «Розвиток психолого-педагогічної спостережливості» [40, с. 206].
- «Розвиток основ мімічної і пантомімічної виразності» [40, с. 197–199].

Після завершення – рефлексія кожного учасника гри. (*Самоаналіз*).

Завдання 9. Для успішного практичного здійснення ефективного впливу на людину педагогу професійного навчання необхідно знати основні способи цього впливу. Зробіть характеристику найбільш поширених способів впливу на здобувачів освіти. (*Подати у робочому зошиті*).

Завдання 10. Охарактеризуйте поняття: «опосередкована вимога»; «вимога-прохання»; «вимога-схвалення»; «вимога-натяк»; «вимога-умова»; «вимога-недовіра»; «вимога-осуд»; «вимога-погроза».

За яких обставин, на вашу думку, слід використовувати кожну із вимог? Відповідь обґрунтуйте. (*Повідомлення*).

Завдання 11. Складіть анкету для батьків з метою визначення рівня вихованості здобувача освіти; отримання інформації про умови родинного виховання, захоплення та інтереси здобувача освіти, оцінку особистісних якостей здобувача освіти тощо (на вибір студента). (*Презентація*).

Завдання 12. Конкурс на кращий індивідуальний проєкт за проблематикою практичного заняття. Захист проєкту зробити у вигляді доповіді. (*Презентація*).

Тема проєкту може бути власна або виберіть із запропонованого переліку:

1. Виховання молоді на українських традиціях.
2. Інноваційні технології виховання патріотизму в умовах закладу освіти.
3. Педагогічні технології виховання самостійності здобувача освіти.
4. Діяльність педагога у системі виховання.
5. Профілактика та корекція важковиховуваності здобувачів освіти.
6. Співпраця педагога з сім'ями вихованців.
7. Діяльність сучасних юнацьких організацій.
8. Сучасні технології збереження та відновлення здоров'я молоді.
9. Технологія виховання успішної особистості.

10. Персоніфіковане (індивідуальне) виховання.
11. Проєктна виховна технологія.
12. Інтерактивна акція як виховна технологія.
13. Технологія саморозвитку особистості (портфоліо здобувача освіти).
14. Ігрова виховна технологія.
15. Розвивальне виховання.
16. Колективні творчі справи.
17. Виховання на основі системного підходу.
18. ІТ-технології у вихованні.
19. Технології громадянського виховання.
20. Наукові засади сучасних виховних технологій.
21. Формування в здобувачів освіти національної свідомості, патріотизму, любові до народу, до України та її захисників.
22. Формування політичної та правової культури, виховання поваги до Конституції України.
23. Забезпечення духовно-морального розвитку здобувачів освіти.
24. Формування в здобувачів освіти екологічної культури.
25. Формування в здобувачів освіти естетичної культури.
26. Задоволення потреб здобувачів освіти у професійному самовизначенні.
27. Технології учнівського самоврядування.
28. Технологія співробітництва.
29. Технологія виховання інтересів.
30. Технології позакласного та позашкільного виховання учнівської молоді.

Організація захисту проєкту:

«Автор» – доповідає тему, мету, завдання проєкту, результати дослідження та висновки; відрекомендовує опонента та рецензента. На виступ відводиться до 5 хвилин.

«Опонент» – оцінює виступ та рівень досягнення мети проєкту, ставить запитання автору, висловлюється з приводу певного положення виступу з критичних позицій.

«Рецензент» – оцінює якість виконання завдань автором та опонентом. Судження рецензента повинні бути неупередженими.

«Аудиторія» – присутні мають змогу поставити запитання авторові проєкту.

«Оцінювання» – опонент та рецензент оцінюють досягнення автором мети та завдань проєкту, автор самооцінює рівень виконання проєкту.

«Викладач» – оцінює виконання проєкту.

«Модератор» – узагальнює оцінку проєкту та здійснює рейтинг.

«Рефлексія» – виступ автора, опонента та рецензента щодо аналізу рівня досягнення ними результатів виконання завдань (що вдалося? Що не вдалося? Чому так сталося? Можливості удосконалення).

Завдання 13. Підготуйте повідомлення на тему «Портрет сучасного педагога». (*Презентація*).

Завдання 14. Скласти термінологічний словник з теми. (*Словник*).

Рекомендована література: [1–23, 29, 35–37, 46, 48, 58, 63–83, 84–101].

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ (РЕФЕРАТІВ)

Вимоги до змісту реферату

Під час аналізу змісту реферату кафедра звертає увагу на використання автором нових досягнень психолого-педагогічної науки, передового інноваційного педагогічного досвіду, переконливість і достовірність поданих фактів, обґрунтованість висновків і узагальнень, коректність оформлення інформаційних джерел, методичну та практичну цінність роботи.

Під час виконання реферату необхідно обґрунтувати актуальність, викласти історію питання, інтерпретувати дані досліджень, які проводились вченими (або особисто автором), проаналізувати літературні джерела. Матеріал слід висвітлювати ґрунтовно, логічно, але уникати зайвих відступів, дрібних, не характерних фактів.

Робота повинна завершитися чіткими і конкретними висновками. При цьому потрібно звертати увагу на оформлення роботи, її грамотність, правильний запис використаної літератури, цитат і

посилань на джерела. Над змістом реферату студенти працюють під керівництвом викладача кафедри.

Вибір теми і складання плану реферату

Першим, дуже відповідальним кроком є вибір студентами теми реферату, яка повинна відповідати сучасному стану розвитку педагогічної теорії та практики, відповідати навчальній робочій програмі дисципліни, потребам освітнього процесу. Кафедра пропонує студентам тематику рефератів. Старости груп складають списки, де вказують номер групи, прізвище та ініціали студента, назву теми і подають їх на кафедру. Студент, за погодженням керівника, може розробляти ініціативну тему.

Маловивчена проблема відкриває більше можливостей для прояву самостійності і виявлення творчих здібностей студента. Після вибору і схвалення теми роботи студент розробляє графік її виконання, який передбачає такі етапи:

I) вибір теми реферату, з'ясування ступеня її досліджуваності в літературі;

II) підбір літератури, складання бібліографічного списку;

III) вивчення літератури та інших джерел;

IV) написання роботи;

V) подання роботи викладачеві на рецензування;

VI) захист реферату.

Після складання графіка, вивчення літературних та інших джерел рекомендується розробити зміст роботи, який може обговорюватися із викладачем. Як правило, він включає вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Вступ дає загальне уявлення про роботу й має містити такі основні аспекти:

а) обґрунтування теми;

б) актуальність обраної теми, ступінь її досліджуваності;

в) визначення об'єкта, предмета, мети та завдань роботи, методів дослідження.

Основна частина роботи присвячується розгортанню центральної ідеї і вирішенню означених завдань у вступі і може

складатися з двох-чотирьох розділів, у свою чергу розбитих на підрозділи. Кожен розділ має висвітлювати самостійне питання поставленої проблеми, підрозділ – окрему частину цього питання.

Надзвичайно важливим є збереження логічного зв'язку між розділами (підрозділами в розділі) і послідовність переходу від одного розділу до іншого. Зміст розділів та підрозділів має відповідати їхній назві, мати стислі висновки.

Робота завершується *загальними висновками*. Вони мають бути чіткими, місткими й короткими за формою та відповідати визначеним у вступі завданням. Доречно запропонувати власні практичні рекомендації для розвитку розглянутої предметної сфери.

Висновки констатують ступінь реалізації мети і завдань, які були визначені у вступі, а також теоретичне та практичне значення виконаної роботи.

Оформлення роботи

Допускається оформлення реферату в рукописному або надрукованому варіантах. Приблизний обсяг реферату 25–35 сторінок комп'ютерного тексту. Стандартний аркуш, набраний на комп'ютері, має до 30 рядків, надрукованих через 1,5 (розмір шрифту 14 пунктів). Довжина кожного рядка – 62–66 знаків, новий абзац починається з відступу, не менше 15 мм. Аркуш має такі поля: верхнє – не менше 20 мм, нижнє – 20 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм.

Текст основної частини реферату поділяють на розділи та підрозділи. Розділ не слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин реферату, а саме **«Зміст»**, **«Вступ»**, **«Основна частина»**, **«Список використаних джерел»**, **«Додатки»** (за необхідності), друкуються з нової сторінки, з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки розділів і підрозділів друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком та текстом має становити 2 інтервали. Номер розділу позначають арабськими цифрами з крапкою, а після цього у цьому ж рядку друкують його назву.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому нижньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Наступні сторінки нумерують, починаючи з другої. Підрозділи нумеруються в межах розділу: «1.1., 1.2. тощо», тобто перший та другий підрозділ першого розділу, причому крапка проставляється і між цифрами і після останньої, а далі в тому ж рядку подається назва підрозділу.

Робота відкривається *титульним аркушем*, на якому послідовно вказується назва університету, факультету, кафедри, тема роботи, прізвище, ім'я, по батькові студента, спеціальність, номер навчальної групи, посада, вчений ступінь і вчене звання викладача, місто і рік написання роботи.

За титульним аркушем розміщується *зміст* роботи, в якому послідовно вказується вступ (без номера), назви параграфів і підрозділів (з відповідною нумерацією), висновки (без номера), список використаних джерел (без номера), додатки (без номера). Навпроти кожного елемента змісту зазначаються номери сторінок його розташування у змісті реферату.

Важливу інформаційну роль у тексті роботи відіграє посилання на джерела й літературу, а також список джерел. Кожне висловлювання, положення, статистичний матеріал, які цитуються, слід обов'язково підтвердити посиланням на джерела. Посилатися бажано на останні видання публікацій.

Посилання в тексті реферату на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у працях [1–7]...» або «... незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передачі інформації [6, с. 84]».

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

**ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
(Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015)**

Книги одного автора

Вагіна О. М. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Книги двох або трьох авторів

Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у педагогіці : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.

Книги чотирьох і більше авторів

Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

Педагогіка : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Книги під назвою

Українська політична нація: проблеми становлення : зб. наук. ст. / за ред. : М. М. Розумного, М. Т. Степика. Київ : Нац. ін-т стратегічних дослідж., 2012. 384 с.

Багатотомні видання

Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.

Автореферати дисертацій

Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Дисертації

Вініченко О. М. Система педагогічного контролю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.

Законодавчі та нормативні документи

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178 – 179). С. 10–22

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.05.2022).

Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136.

Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. *Баланс-бюджет*. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

Частина видання

Алексеев В. М. Навчальний процес. *Теоретичні засади педагогіки* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Засоби навчання. *Актуальні проблеми освіти в Україні та світі* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3 – 4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники

Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

Електронні ресурси

Книги

Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Освітня інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: <ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf> (дата звернення: 10.05.2024).

Законодавчі документи

Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 10.05.2024).

Періодичні видання

Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток освіти в Україні. *Ефективна освіта*. 2022. № 10. URL: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvnaekonomika&s=ua&z=2525> (дата звернення: 12.05.2024).

Сторінки з веб-сайтів

Що таке педагогічна інновація? освіта : веб-сайт. URL: <http://www.eco-live.com.ua> (дата звернення: 12.05.2024).

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

1. Педагогіка в системі наук про людину.
2. Система педагогічних наук.
3. Педагогіка воєнного часу.
4. Проблема формування й актуалізації поняттєво-термінологічного апарату педагогіки у цифрову епоху.
5. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
6. Методологія і методи педагогічних досліджень.
7. Теоретичні основи педагогічного процесу.
8. Основні етапи розвитку педагогіки.
9. Нові горизонти розвитку педагогічної науки.
10. Інклюзивна освіта як шлях гуманізації суспільства.
11. Педагогіка волонтерства.
12. Засоби театральної педагогіки.
13. Бібліотечна педагогіка.
14. Етнопедагогіка.
15. Засоби музейної педагогіки.
16. Педагогіка партнерства.
17. Цифрова педагогіка.
18. Електронна педагогіка.
19. Козацька педагогіка.
20. Ідеї креативної педагогіки.
21. Ідеї гуманної педагогіки у спадщині Василя Сухомлинського.
22. Педагогіка гідності – педагогіка майбутнього.
23. Емпіричні методи дослідження (спостереження, опитування, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, педагогічний експеримент, вивчення педагогічної літератури).
24. Теоретичні методи дослідження (аналіз, синтез, моделювання, абстрагування).
25. Основні теорії розвитку особистості.
26. Вікові періоди розвитку особистості та індивідуальні особливості здобувачів освіти, їх врахування у освітньому процесі.
27. Феномен «кліпового мислення» в освітньому середовищі.

28. Критичне мислення як умова продуктивної освіти.
29. Поняття про дидактику.
30. Інтернет-дидактика.
31. Процес навчання як система.
32. Цілі процесу навчання (цільовий компонент).
33. Стимулювання процесу навчання (стимуляційно-мотивуючий компонент).
34. Зміст навчального процесу (змістовий компонент).
35. Організація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти (операційно-діяльнісний компонент).
36. Контроль і регулювання навчально-пізнавальної діяльності (контрольно-регулювальний компонент).
37. Оцінка і самооцінка якості навчання (оцінно-результативний компонент).
38. Система дидактичних принципів.
39. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності.
40. Методи стимулювання і мотивації учіння.
41. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.
42. Поняття про форми навчання.
43. Характеристика освітніх (педагогічних) технологій (за вибором здобувача вищої освіти).
44. Педагогічне новаторство.
45. Видатні педагоги (за вибором здобувача вищої освіти).
46. Скрайбінг як інструмент візуалізації навчального контенту.
47. Edutainment – нова концепція сучасної освіти?
48. Хмарні технології в змішаному навчанні.
49. Відеокліпи YouTube як засіб пізнавальної активності здобувачів освіти.
50. Особливості впровадження гейміфікації в освітнє середовище.
51. Структура процесу виховання.
52. Умови ефективності процесу виховання.

53. Система актуальних виховних завдань (інтелектуальне, національне, військово-патріотичне, правове, моральне, художньо-естетичне, трудове, екологічне, фізичне та ін. виховання). *(На вибір здобувача вищої освіти).*

54. Характеристика принципів виховання.

55. Методи формування свідомості особистості.

56. Методи організації діяльності особистості.

57. Методи стимулювання в процесі виховання.

58. Індивідуальний підхід до здобувачів освіти у процесі навчання і виховання.

59. Освіта як найважливіша ланка реалізації мети виховання.

60. Національно-патріотичне виховання під час війни.

61. Формування особистості у педагогічній спадщині Г. С. Сковороди.

62. Розвиток, соціалізація і виховання особистості.

63. Роль педагогічної спадщини українських вчених-педагогів у реформуванні української освіти.

64. Технології розвитку творчої індивідуальності педагога.

65. Проблема професійного вигорання педагогів.

66. Сучасні підходи до організації позакласної виховної роботи.

67. Формування та розвиток особистості під час війни.

68. Формування успішної особистості: гендерний вимір.

69. Академічна доброчесність як складова якості освітнього процесу.

70. Педагогічний імідж.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПЕДАГОГІКА»

1. Загальні основи педагогіки як науки та навчальної дисципліни.

2. Основні етапи становлення педагогічної науки.

3. Предмет педагогіки як науки та навчальної дисципліни.

4. Логіка побудови науково-педагогічного дослідження.

5. Методи науково-педагогічних досліджень.

6. Завдання педагогіки як науки та навчальної дисципліни.

7. Основні категорії педагогіки.

8. Методологічні основи і галузі педагогіки.
9. Історія педагогіки як наука.
10. Історія зарубіжної педагогіки.
11. Історія вітчизняної педагогічної думки та практики.
12. Етапи розвитку педагогіки в Україні та світі.
13. Дидактика: історія розвитку, сучасні проблеми і тенденції.
14. Дидактика як теорія і практика навчання.
15. Історія розвитку дидактики.
16. Поняттєво-термінологічні проблеми сучасної дидактики.
17. Зміст освіти.
18. Контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
19. Предмет та завдання освітньої технології.
20. Основи освітніх технологій: стратегії освіти, теорії освіти (парадигми), моделі освіти.
21. Проблема освітніх технологій в історичній ретроспективі.
22. Сутність та зміст понять «освітня технологія», «педагогічна технологія», «окрема предметна педагогічна технологія».
23. Класифікація освітніх технологій.
24. Освітня технологія як об'єкт педагогічного проєктування.
25. Чинники формування особистості.
26. Теорія і методика виховання.
27. Виховання як процес цілеспрямованого формування та розвитку особистості.
28. Зміст процесу виховання.
29. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили.
30. Закони, закономірності та принципи виховання.
31. Процес самовиховання.
32. Характеристика компонентів процесу виховання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Методичне забезпечення

1. Методика професійної освіти : навчальний посібник / Д. О. Чернишев, К. І. Почка, Г. Л. Корчова, Ю. С. Красильник, М. В. Руденко. – Київ : ЦП «Компринт», 2024. – 224 с.
2. Красильник Ю. С. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання : навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ : КНУБА, 2021. – 156 с.
3. Красильник Ю. С. Педагогіка : навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ : КНУБА, 2020. – 152 с.
4. Руденко М. В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / М.В. Руденко, Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2022. – 296 с.
5. Руденко М. В. Основи професійної освіти : підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 613 с.
6. Руденко М. В. Методика професійного навчання. Дидактичне проектування : навч. посіб. / М.В. Руденко, С.В. Ніколаєнко, І.М. Мороз. – Київ : КНУБА, 2016. – 132 с.
7. Руденко М. В., Мороз І. М. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання : навч. посіб. – Київ : КНУБА, 2016. – 204 с.
8. Руденко М. В. Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу : навч. посіб. / М.В. Руденко, В.М. Смірнов, Р.А. Калениченко, В.О. Гаврилюк. – Київ : КНУБА, 2014. – 432 с.

Основна література

9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

10. Про освіту : Закон України (*Відомості Верховної Ради (ВВР)*), 2017, № 38–39, ст. 380). – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
12. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
13. Про професійну (професійно-технічну) освіту : Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>
14. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#n627>
15. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
16. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18.05.2019 р. № 286/2019. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>
17. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. №419-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-p#Text>
18. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.02.2022 р. № 286-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text>
19. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.12.2022 р. № 1163-р. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>

20. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 776. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20>

21. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 5.04.2013 р. № 466 (із змінами і доповненнями). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

22. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 р. № 912. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>

23. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 року № 1182. – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ME200568>

24. Ващенко Г. Виховний ідеал. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vaschenko_Hryhorii/Vykhovnyi_ideal_Zapysky_vykhovnyka.pdf

25. Гуцало Е. У. Основи психологічної компетентності майбутнього педагога: практикум : навч.-метод. посіб. – Кіровоград, 2016. – 204 с.

26. Зайченко І. В. Педагогіка : підручник. – Київ : Ліра-К, 2016. – 608 с.

27. Загальна педагогіка : навч. посіб. / О. Ф. Євсюков, С. А. Чупахін; за ред. О. Ф. Євсюкова. – Харків, 2020. – 150 с.

28. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навч. посіб. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с.

29. Зубченко Л. В. Фізичне виховання у таблицях і схемах : навчальний посібник. – Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2020. – 95 с.

30. Інноваційні освітні технології : навч.-метод. посіб. / упорядник Л. М. Прокопів. – Івано-Франківськ, 2020. – 172 с.

31. Історія зарубіжної педагогіки : конспект лекцій / Упорядники : Л. В. Маляр, М. І. Кухта. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. – 64 с.

32. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні : монографія. – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.

33. Кучерявий О. Г. Професійний і особистісний розвиток сучасного вчителя : монографія. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. – 279 с.

34. Нагачевська З. І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. – Івано-Франківськ : НАІР, 2020. – 144 с.
35. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монограф. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 384 с. – URL:
<https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%20%20%281%29.pdf>
36. Національний освітній глосарій : вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «Пляди», 2014. – 100 с. – URL:
https://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf
37. Опанасенко Н.І. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. – Київ : Гуляєва В.М., 2020. – 177 с.
38. Опанасенко Н.І. Загальні основи педагогіки : навчально-методичний посібник. – Київ : Гуляєва В.М., 2021. – 296 с.
39. Освітні, педагогічні науки : методологія, теорія, практика : колективна монографія. – Полтава : ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2022. – 534 с. – URL:
<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19851/3/Освітні%20педагогічні%20науки.pdf>
40. Основи педагогічної майстерності : практикум / І. Л. Холковська, О. В. Волошина, С. І. Губіна. – Вінниця : Твори, 2019. – 240 с. – URL:
<http://psychology.univer.kharkov.ua/dist2020/materialy/Shvedova/Prakt.pdf>
41. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 208 с. – URL:
http://lib.iitta.gov.ua/26548/1/2652_OTICH_KIEB-2.pdf
42. Педагогіка лідерства : монографія / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень. – Харків : НТУ «ХП», 2023. – 432 с. – URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/5ba04745-4e2b-4e08-9301-bd9f40eb6e0d/content>
43. Педагогіка (спеціальна) : навч.-метод. посіб. / Н. В. Стельмах, І. В. Серєда. – Частина 3. – Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2023. – 195 с. – URL:
http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1128/1/СтельмахСерєда_ПедагогікаСпеціальна_Ч.3.pdf

44. Педагогіка (Загальна та історія педагогіки) : навч.-метод. посіб. – Миколаїв : СПД Румянцева, 2019. – 241 с. – URL: http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/754/1/Тимченко_Педагогіка%20Загальна%20та%20історія%20педагогіки.pdf

45. Педагогіка. Практичний курс : підручник для бакалаврів / Т. Ф. Бельчева, С. С. Ізбаш, П. В. Бельчев. – Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. – 304 с. – URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/6255/1/підручник%20Педагогіка.pdf>

46. Педагогіка : інформативний виклад : навч. посіб. / А. Б. Рацул, Т. Я. Довга, А. В. Рацул. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : КНТ, 2015. – 320 с. – URL: http://culonline.com.ua/Books/pedagogika_racul.pdf

47. Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях : досвід та інновації : монографія / за ред. С. Я. Харченка. – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. – 372 с. – URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2132/Monografia_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

48. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. – 3-тє вид., допов. і переробл. – Київ : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.

49. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. Практикум з історії педагогіки : навч.-метод. посіб./ А.А. Сбруєва, М.Ю., Рисіна, Н.Г. Осьмук, І.А. Чистякова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 165 с.

50. Практикум педагогічної майстерності : навч. посіб. / Кол. автор. : Л. М. Сергєєва, А. О. Молчанова, О. В. Пащенко та ін. – Київ : ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 184 с. – URL: <https://studfiles.net/preview/2041228/>

51. Професійна педагогіка : підручник / Авт. : А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць та ін. – Одеса : Бондаренко М. О., 2020. – 575 с.

52. Професійна та педагогічна етика : навчально-методичний посібник / О. О. Базалук., О. П. Кравченко., Л. М. Харченко. – Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : Видавництво КСВ, 2019. – 85 с.
53. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін.; за ред. Н. В. Пророк. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. – 131 с. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/723282/1/Психол_діагност_мотивації.pdf
54. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження : монографія. – Харків : 2018. – 294 с.
55. Психологічні технології взаємодії суб'єктів освітнього простору : методичні рекомендації. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. – 48 с. – URL: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Максименко.pdf>
56. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник. – Київ : Міленіум, 2006. – 344 с. – URL: <http://www.nsj.gov.ua/files/1492079266Основи%20педагогічної%20творчості.%20Світлана%20Сисоєва.PDF>
57. Стимулювання творчого сприймання інформації : методичні рекомендації / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, Н. А. Ваганова [та ін.]. – Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. – 72 с. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/712862/1/Метод.%20рекомендації_лаб.%20психол.%20творч._2018_2.pdf
58. Стельмах Н.В. Новітні комунікативні технології. – Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2020. – 215 с. – URL: http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/770/1/Стельмах_Новітні%20комунікативні%20технології.pdf
59. Теорія і методика професійної освіти : колективна монографія / Редакційна колегія : С. В. Грищенко, О. О. Лілік, І. В. Вужина, Н. Н. Завидівська, О. І. Завидівська. – Чернігів : Десна Поліграф, 2023. – Вип. 1. – 288 с.
60. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посіб. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 156 с. – URL: http://lib.iitta.gov.ua/2622/1/MILTO_879-13.pdf

61. Теслюк В. М. Основи педагогічної майстерності : навч. посіб. / В.М. Теслюк, П.Г. Лузан. – Київ : НАКККіМ, 2011. – 304 с. – URL: https://method.ucoz.ua/_ld/0/69_Tesluk-pdf.pdf

62. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с. – URL: <http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/METODYCHKA-OPM.pdf>

Додаткова література

63. Генеза поняття «особистість» в українській психологічній науці : монографія. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. – 178 с. – URL: <http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/Турбан.pdf>

64. Галузяк В. М. Педагогічна діагностика : курс лекцій / В.М. Галузяк, І.Л. Холковська. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – 155 с. – URL: [https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/402782/mod_resource/content/1/Галузяк %20В.%20М.%20Педагогічна%20діагностика_курс%20лекцій_сору_сору.pdf](https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/402782/mod_resource/content/1/Галузяк%20В.%20М.%20Педагогічна%20діагностика_курс%20лекцій_сору_сору.pdf)

65. Галузяк В. М. Діагностичний інструментарій класного керівника / В.М. Галузяк, І.Л. Холковська. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – 304 с. – URL: <https://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1172/Діагностичний%20інструментарій%20класного%20керівника.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

66. Інноваційна діяльність вчителя : термінологічний словник / О. І. Огієнко, Л. О. Мільто, Т. Г. Калюжна, Ю. Л. Радченко, Ю. С. Красильник, К. В. Котун. – Київ, 2016. – 120 с.

67. Корчова Г. Л. Кліпове мислення як науково-методична проблема у професійній освіті. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. – 2022. – Вип. 1 (132). – С. 49–54.

68. Корчова Г. Л. Персоналізоване навчання як науково-методична проблема у професійній освіті. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. – 2022. – Вип. 5 (136). – С. 61–65.

69. Корчова Г. Л., Почка К. І. Personalized learning as a scientific and methodological problem in vocational education. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – С. 179–185. – URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp->

content/uploads/2024/01/zbirnyk-materialiv-vi_mizhnarodnoyi-konferentsiyi-knuba-16.11.2023.pdf

70. Кравець Л. Комунікативний кодекс освітянина. *Українська мова й література в школах України*. – 2016. – № 3. – С. 10–14.

71. Красильник Ю. С. Концептуальні основи персонідидактики вищої школи. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. – 2020. – № 1 (41). – С. 181–190.

72. Красильник Ю. С. Розвиток умінь візуалізації навчальної інформації майбутніх педагогів професійної освіти. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. – 2022. – Вип. 1 (132). – С. 55–60. – URL: http://visnikkrnu.kdu.edu.ua/statti/2022_1_7.pdf

73. Красильник Ю. С. Теоретико-методичні основи проектування дистанційного навчання в умовах ЗВО. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету*. – 2021. – № 94. – С. 86–92. – URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4388/3883>

74. Красильник Ю. С. Професійні якості інженера-педагога в контексті особистісно орієнтованого навчання. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали III Всеукраїнського круглого столу з міжнародною участю (29 жовтня 2019 року). – Київ: КНУБА, 2019. – С. 58–62. – URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/ЗБІРНИК_круглий-стіл_КНУБА_2019.pdf

75. Піраміда навчання Едгара Дейла. – URL: <https://fsp.kpi.ua/ua/piramida-navchannya-edgara-dejla/>

76. Почка К. І., Красильник Ю. С. Удосконалення освітніх програм за спеціальністю «Професійна освіта» : інноваційний підхід. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України* : матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ : ЦП «Компринт», 2024. – С. 338–351. – URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/zbirnyk-materialiv-vi_mizhnarodnoyi-konferentsiyi-knuba-16.11.2023.pdf

77. Почка К. І. Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні теорії механізмів і машин в КНУБА. *Актуальні проблеми освітнього*

процесу в контексті європейського вибору України : матеріали VI Міжнародної конференції (16 листопада 2023 року). – Київ: ЦП «Компринт», 2024. – С. 351–356. – URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/zbirnyk-materialiv-vi_mizhnarodnoyi-konferentsiyi-knuba-16.11.2023.pdf

78. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / [уклад. : М. В. Лемак, В. Ю. Петрище]. – Вид. 2-ге, виправл. – Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – 616 с. – URL: http://psycenter.at.ua/load/diagnost/psikhologu_dlja_roboti_diagnostichni_metodiki_tekst_zbirnik_uklad_lemak_m_v_petrishhe_v_ju/9-1-0-105

79. Практикум із загальної психології : робочий зошит / [уклад. Н. Ф. Портницька, І. А. Гречуха, А. І. Литвинчук, Т. В. Можаровська, Н. В. Хоменко]. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 270 с. – URL: <http://eprints.zu.edu.ua/24194/1/робочий%20зошит%20Практикум%20із%20загальної%20психології.pdf>

80. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник І.М. Періг. – Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. – 116 с. – URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22515/1/Практикум%20Психологія%202017.pdf>

81. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю / Метод. реком. – Київ, 2016. – 157 с. – URL: https://lib.iitta.gov.ua/705891/1/методичні%20реком_Шевенко.pdf

82. Johnson David W., Johnson Roger T. Cooperative learning (2017). – Mode of access : https://2017.congresoinnovacion.educa.aragon.es/documents/48/David_Johnson.pdf

83. Peculiarities of technique of teaching technical disciplines in the institution of higher education of the building profile / D. O. Chernyshev, Yu. V. Maksymiuk, Yu. S. Krasylnyk, H. L. Korchova, M. V. Rudenko. – Опір матеріалів і теорія споруд. – 2022. – Вип. 108. – С. 35–62. – URL: http://opir.knuba.edu.ua/files/zbirnyk-108/03-108_chernyshev_d.o._maksymiuk_yu.v._krasylnyk_yu.s._korchova_h.l._rudenko_m.v.pdf

Інформаційні ресурси

84. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України
85. <http://naps.gov.ua/> – сайт Національної академії педагогічних наук України
86. ihed.org.ua – сайт Інституту вищої освіти НАПН України
87. iitlt.gov.ua – сайт Інституту цифровізації освіти
88. ipv.org.ua – сайт Інституту проблем виховання НАПН України
89. <http://psychology-naes-ua.institute/info/10/> – сайт Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України
90. <https://imhttps://imzo.gov.ua/zo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти
91. <http://iea.gov.ua/> – сайт Інституту освітньої аналітики
92. <http://ipood.com.ua/> – сайт Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
93. <https://ivet.edu.ua/> – сайт Інституту професійної освіти НАПН України
94. <https://www.uera.org.ua/> – Українська асоціація дослідників освіти
95. <http://pedpresa.ua/> – освітній портал Педагогічна преса
96. <https://www.ed-era.com/> – Educational Era (студія онлайн-освіти)
97. <http://www.nbuv.gov.ua/> – сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
98. <http://dnpb.gov.ua/ua/history/> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського
99. <http://prosvitcenter.org/> – «Про.Світ» (центр інноваційної освіти)
100. <http://library.knuba.edu.ua/> – сайт бібліотеки КНУБА
101. <http://org2.knuba.edu.ua/> – освітній сайт КНУБА

Навчально-методичне видання

ПЕДАГОГІКА

Методичні вказівки
до вивчення освітньої компоненти
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю
015 «Професійна освіта»

Укладач **КРАСИЛЬНИК** Юрій Семенович

Випусковий редактор *Л. С. Тавлуй*

Комп'ютерне верстання *К. А. Мавроді*

Підписано до друку 03.02 2025. Формат 60 x 84_{1/16}

Ум. друк. арк. 5,81. Обл.-вид. арк. 6,25.

Електронний документ. Вид. № 162/III-24

Видавець і виготовлювач:

Київський національний університет будівництва і архітектури

Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002

